

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointikertomuksen 2023-2025 liite: Päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen

Pvm 10.10.2025

Johdanto

- Hyvinvointialueen ja kunnan ehkäisevän päihdetyön toimielimen tulee huolehtia päihdeolojen seurannasta alueellaan ja niitä koskevasta tiedotuksesta ([Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 5 §, 8.7.2022/549](#)).
- Päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen –teematietopakettiin on koottu eri ikäryhmiä koskevat keskeisimmät ilmiöt:
 - Lapset ja nuoret
 - Nuoret aikuiset (18 – 29-vuotiaat)
 - Työikäiset (30 – 64-vuotiaat)
 - Ikäihmiset (yli 65-vuotiaat)
 - Ihmisryhmät, jotka eivät tule riittävästi kuulluksi

Lapset ja nuoret: Kolme tärkeintä ilmiötä

Raittiiden nuorten osuus jatkaa edelleen kasvua, osa nuorista käyttää päihteitä mielenterveyden hoitamiseksi

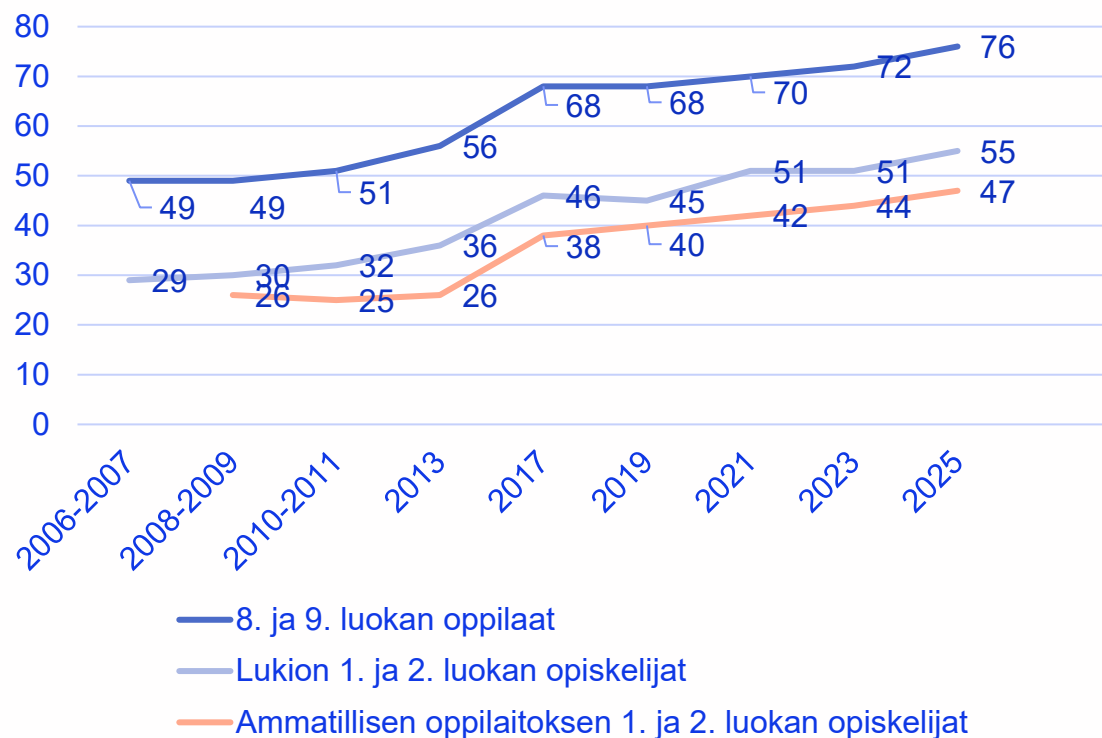
Nikotiinipussien päivittäinen käyttö lisääntyy huolestuttavasti

Alaikäisten poikien rahapelaaminen yleistyy

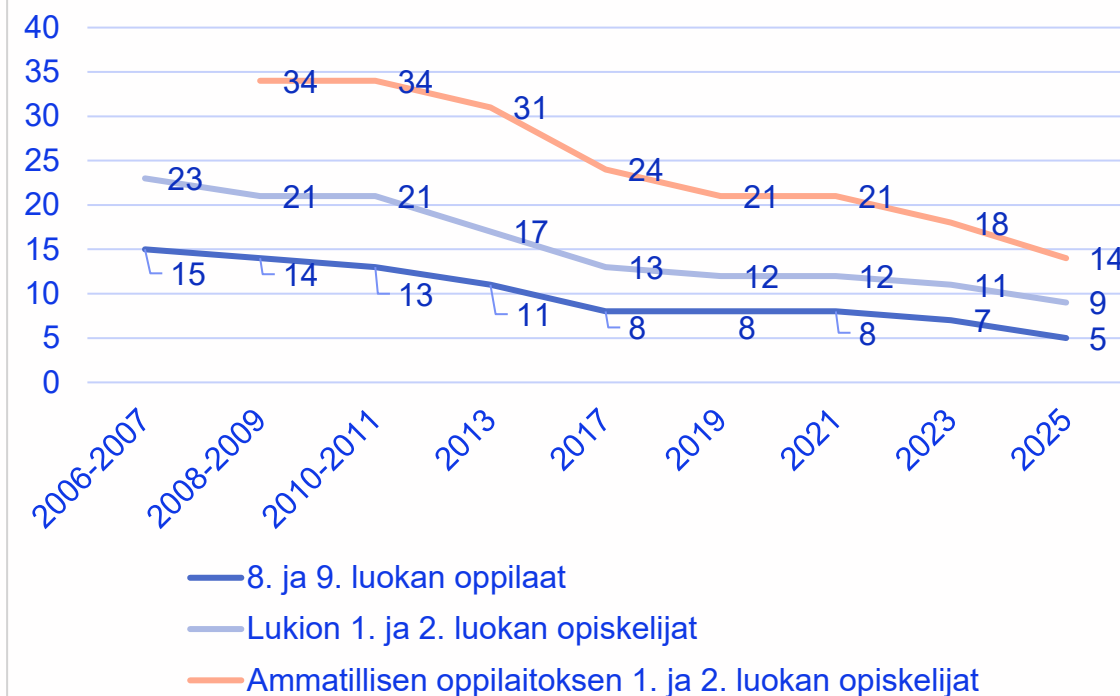
- **Raittiiden nuorten osuus jatkaa edelleen kasvua (ei käytä alkoholia), osa nuorista käyttää päihteitä mielenterveyden hoitamiseksi**
47-76 % nuorista on raittiita ja humalajuominen on vähentynyt. (Kaaviot 1. – 2.). 46-58 % nuorista kokee päihteiden hankkimisen helpoksi (Kaavio 3., Liite 1. ja 2.). Osa nuorista käyttää päihteitä yrittäessään lievittää ahdistusta.
- **Nikotiinipussien päivittäinen käyttö lisääntyy huolestuttavasti**
Nuorten tupakointi ja nuuskan käyttö ovat vähentyneet. Nikotiinipussien käyttö on yleistynyt kaikilla kouluasteilla. Poikien nikotiinituotteiden käyttö on yleisempää kuin tyttöjen, poikkeuksena tyttöjen sähkösavukkeiden käyttö. (Kaaviot 6. – 13., Dia 15, Liite 3.)
- **Alaikäisten poikien rahapelaaminen yleistyy**
Rahapelaamisen ikäraja on Suomessa 18 vuotta. Pojat pelaavat rahapelejä merkittävästi enemmän kuin tytöt. (Dia 10 ja 15)
- Koulutustasojen välisiä eroja tarkasteltaessa huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista on **ammattiin opiskelevilla 2,5 kertaa enemmän** kuin muilla. Lisäksi yhä nuorempien nikotiinikokeilut ja uudet ilmiöt/tuotteet päihteisiin liittyen herättävät huolta. (Kaaviot 10. ja 14., Liite 4. ja 5.)
- **1-7% lapsista ja nuorista kantaa huolta vanhempien liiallisesta alkoholin käytöstä.** Tytöt enemmän kuin pojat. (Dia 12)
- Pohjois-Pohjanmaan nuorten päihteiden ja nikotiinituotteiden käyttö ja rahapelaaminen vastaavat pitkälti kansallisia trendejä.

Raittiiden nuorten osuus jatkaa edelleen kasvua

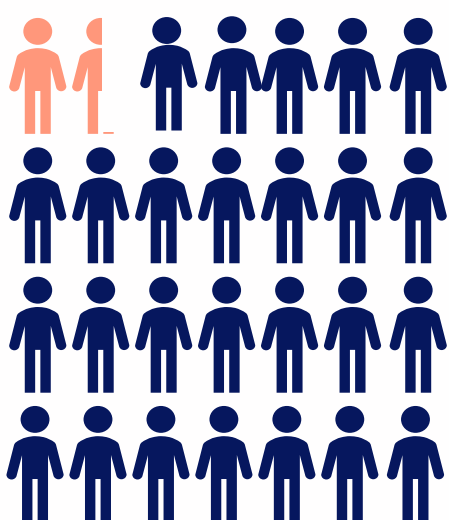
Kaavio1. **Raittius** (ei käytä alkoholijuomia), %
kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-
Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2006-2025)

Kaavio 2. **Tosi humalassa** vähintään kerran
kuukaudessa, % kysymykseen vastanneista ko.
ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely
2006-2025)

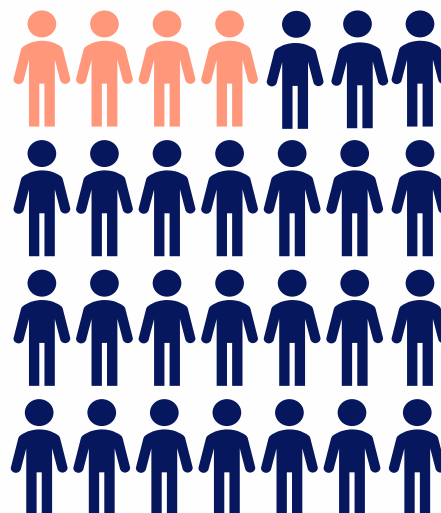

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa

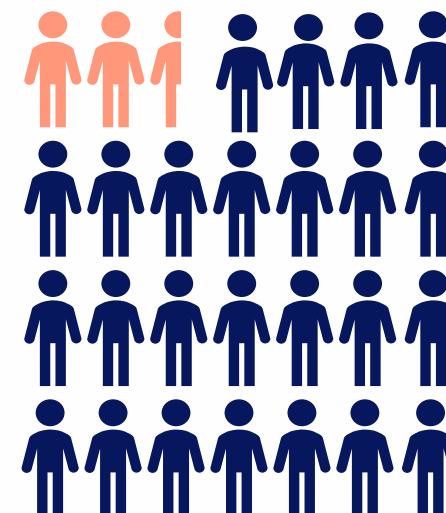
Tosi humalassa vähintään
kerran kuukaudessa
5 % 8. ja 9. luokan oppilaista
(Kouluterveyskysely 2025).

Koko maa 7%

Tosi humalassa vähintään
kerran kuukaudessa
**14 % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2.
luokan opiskelijoista** (Kouluterveyskysely
2025).

Koko maa 17%

Tosi humalassa vähintään
kerran kuukaudessa
9 % lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista
(Kouluterveyskysely 2025).

Koko maa 12 %

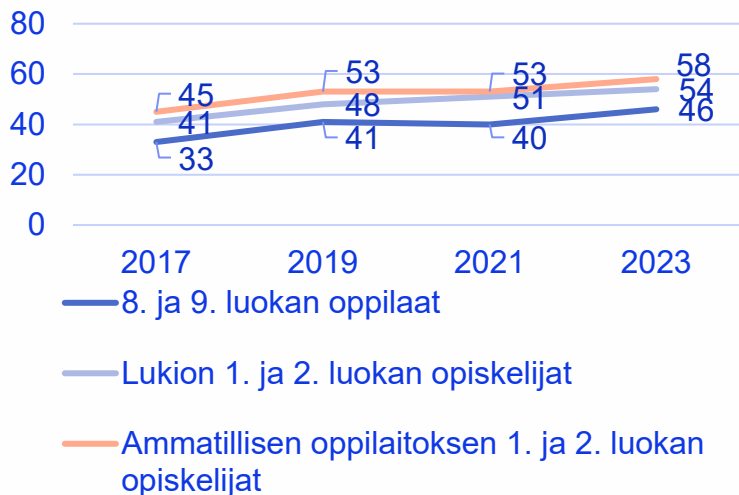
Alaikäisen on helppo hankkia huumeita – laittomien huumeiden kokeilu on kuitenkin vähentynyt

46-58 % nuorista kertoo, että päihteiden hankkiminen on helppoa

5-10 % nuorista on kokeillut laittomia huumeita (Kuntien välillä on eroja, Liite 1)

8-16 % nuorista hyväksyy ikäisillään kannabiksen käytön

Kaavio 3. Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2023)

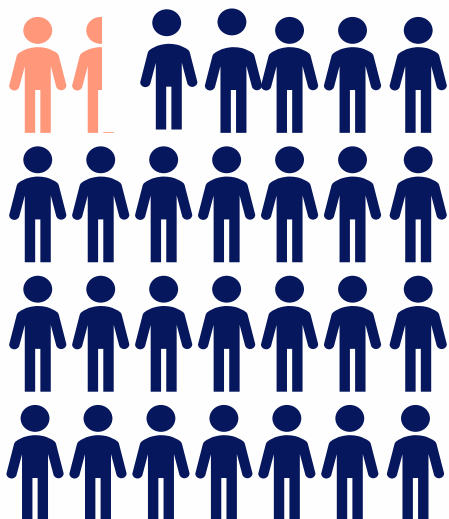
Kaavio 4. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2025)

Kaavio 5. Hyväksyy ikäisillään marihuanan (kannabiksen) polttamisen, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2023)

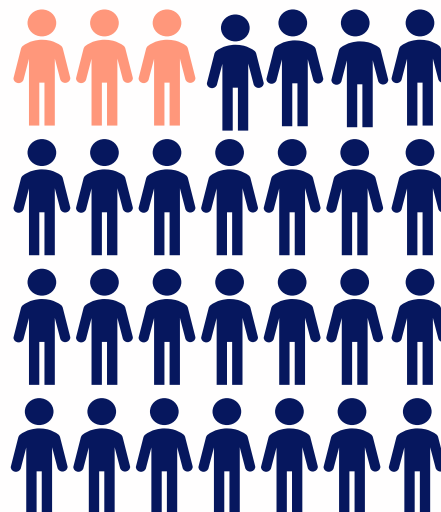

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran

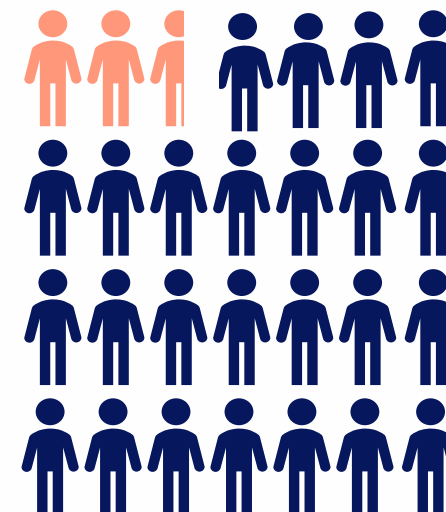
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran
5 % 8. ja 9. luokan oppilaista
(Kouluterveyskysely 2025)

Koko maa 5 %

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran
10 % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokan opiskelijoista (Kouluterveyskysely 2025).

Koko maa 14%

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran
6 % lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista
(Kouluterveyskysely 2025).

Koko maa 9%

Nikotiinipussien käyttö yleisty

Kaavio 6. **Tupakoi** päivittäin, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2025)

Kaavio 7. **Nuuskaa** päivittäin, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2025)

Nuorten tupakointi ja nuuskan käyttö ovat vähentyneet.

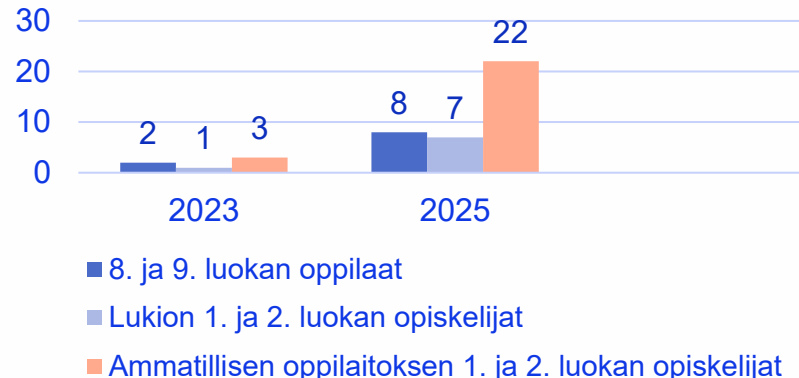
Nikotiinipussien ja nuuskan käyttöä on erityisesti ammattiin opiskelevilla nuorilla (pojat). Nikotiinipusseja ja nuuskaa käytetään Pohjois-Pohjanmaalla enemmän kuin koko maassa keskimäärin. (Liite 3.)

Huolta herättää myös 4. ja 5. lk:n oppilaiden lisääntynyt tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö (Liite 4).

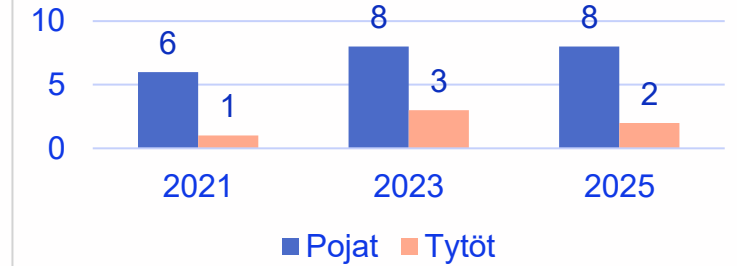
Kaavio 8. Käyttää **sähkösavukkeita** päivittäin, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2017-2025)

Kaavio 9. Käyttää **nikotiinipusseja** päivittäin, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2023-2025)

Kaavio 10. Käyttänyt jotain **tupakkatuotetta tai sähkösavuketta**, % 4. ja 5. luokan oppilaista, Pohjois-Pohjanmaa (Kouluterveyskysely 2021-2025)

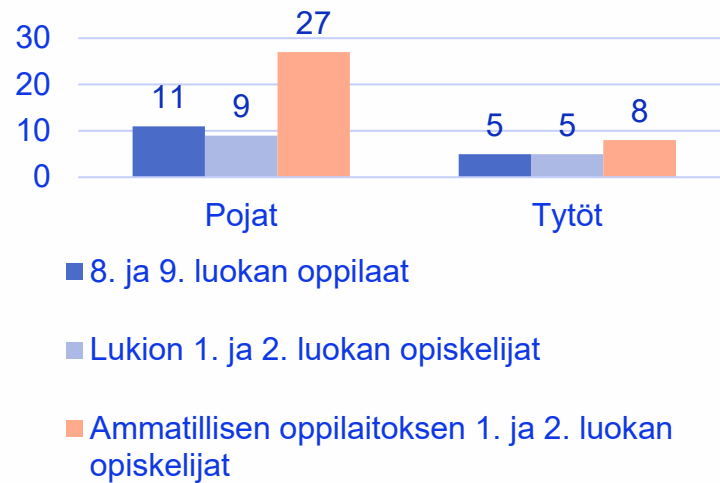
Poikien nikotiinituotteiden käyttö on yleisempää kuin tyttöjen – poikkeuksena tyttöjen sähkösavukkeiden käyttö

Nikotiinipussien
käyttö on pojilla **2-3**
kertaa yleisempää
kuin tytöillä

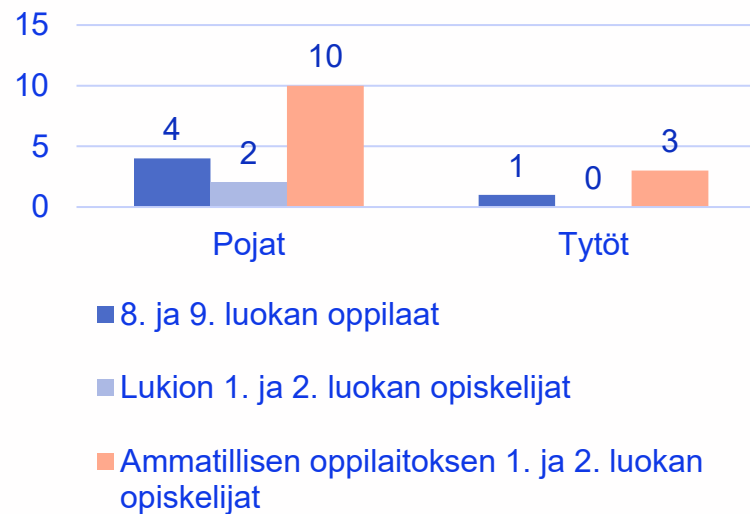
Nuuskan käyttö on
pojilla **2-4 kertaa**
yleisempää kuin
tytöillä

Sähkösavukkeiden käyttö on
yläkoulun ja ammatillisen
oppilaitoksen työillä
yleisempää kuin **pojilla**

Kaavio 11. Käyttää
nikotiinipusseja päivittäin, %
kysymykseen vastanneista ko.
ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa
(Kouluterveyskysely 2025)

Kaavio 12. **Nuuskaa** päivittäin, %
kysymykseen vastanneista ko.
ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa
(Kouluterveyskysely 2025)

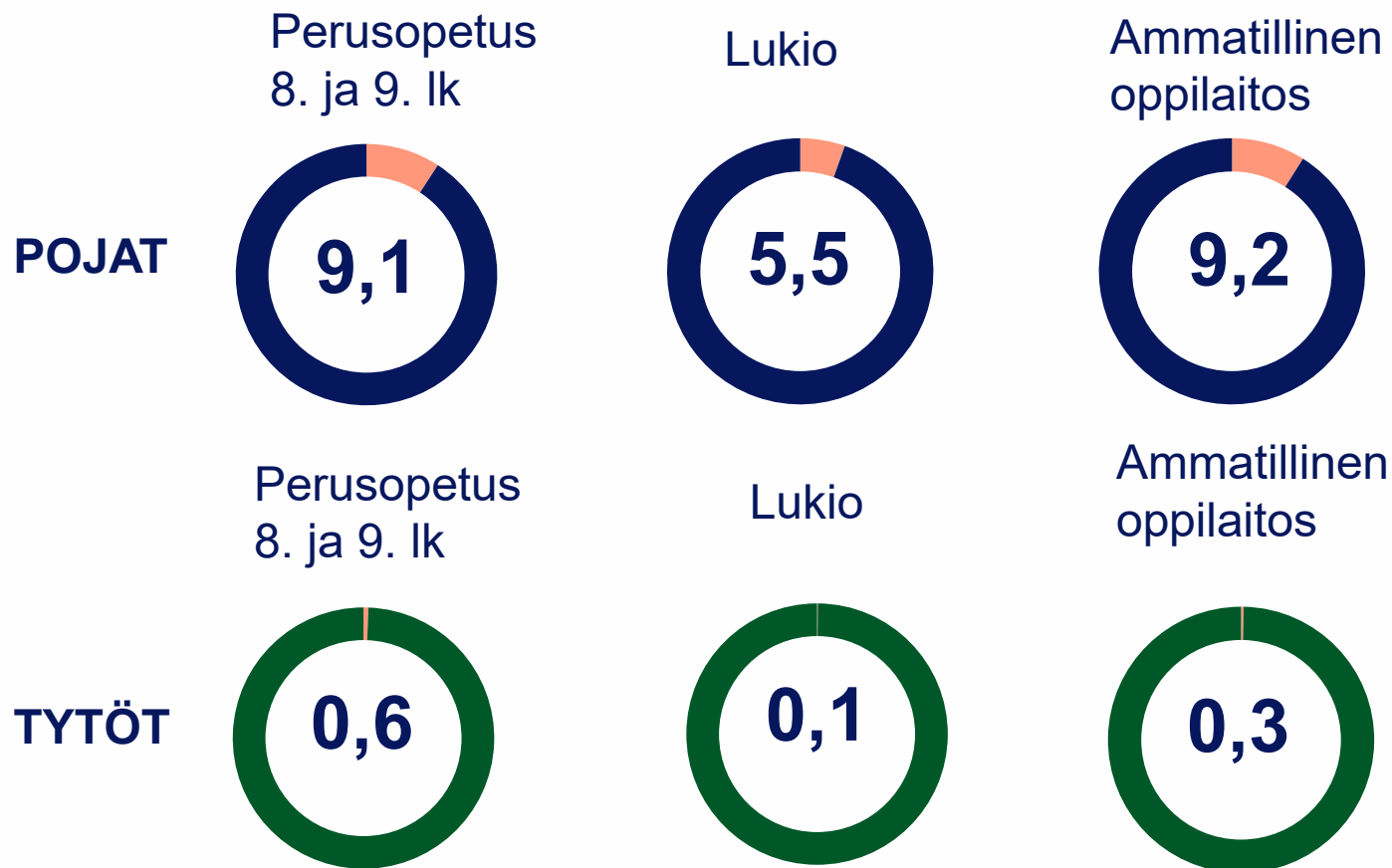

Kaavio 13. Käyttää
sähkösavukkeita päivittäin, %
kysymykseen vastanneista ko.
ikäluokassa, Pohjois-Pohjanmaa
(Kouluterveyskysely 2025)

Alaikäisten poikien rahapelaaminen yleisty

Nuorten rahapelaaminen Pohjois-Pohjanmaalla, osuus (%) viikoittain rahapelejä pelaavista (Kouluterveyskysely 2025)

Rahapelaamisen ikäraja on Suomessa 18 vuotta. Silti Pohjois-Pohjanmaalla 8. ja 9.-luokkalaisista pojista 9,1 %, ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista pojista 9,2 % ja lukiossa opiskelevista pojista 5,5 % pelasi rahapelejä viikoittain vuonna 2025. Koko maan vastaavat luvut ovat 11,1 %, 10,5 % ja 9,6 %.

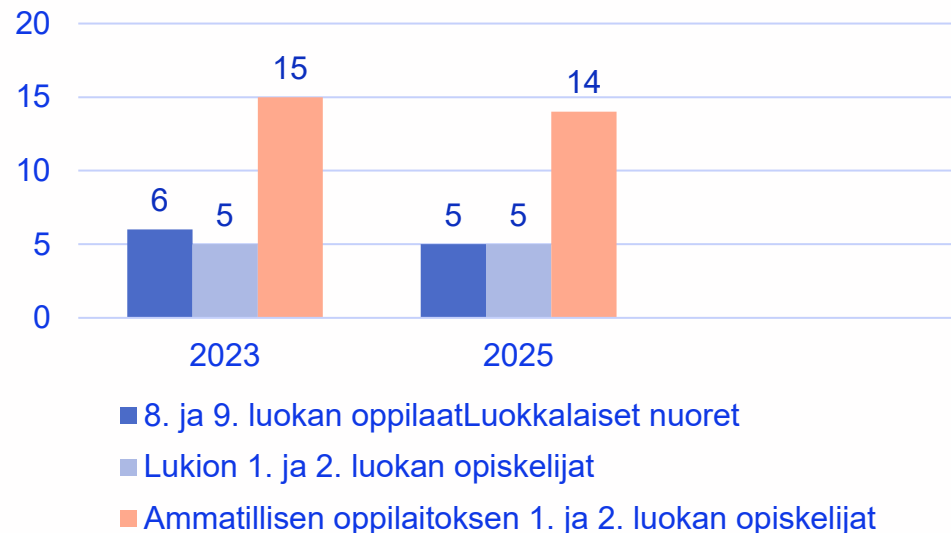
Pojat pelaavat merkittävästi tyttöjä enemmän.

Alaikäisten poikien vähintään kerran viikossa tapahtuvan rahapelaamisen **esiintyvyys on kasvanut 1-2% vuodesta 2023.**

Kouluterveyskyselyn 2025 lomakkeilla rahapeleiksi on määriteltä esimerkiksi rahapeliautomaatit, arvat, vedonlyönti, kasinopelit ja lotto. Monia rahapelejä voi pelata myös tietokoneella ja puhelimella verkossa.

Isoin huoli on ammattiin opiskelevien nuorten päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä sekä rahapelaamisesta

Kaavio 14. Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa (Kouluterveyskysely 2023-2025)

Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon: 1) Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita, 2) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3) Kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4) Pelaa rahapelejä viikoittain. Tarkastelussa ovat vastaajat, joilla toteutuu vähintään kaksi edellä mainituista.

Ammattiin opiskelevilla nuorilla on noin 3 kertaa isompi riski päihde- ja peliongelmiin verrattuna yläkoulussa ja lukiossa opiskeleviin nuoriin.

Kuntien välillä on merkittäviä eroja (Liite 5.).

Lapset ja nuoret: Päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen, Kouluterveyskysely 2023-2025, 1/3

Hyvinvoinnin osa-alue	Viimeisin tilanne	Muutos edelliseen tilanteeseen	Hyvinvointialueiden vertailu
Alkoholi, ei käytä alkoholia			
Ei käytä alkoholia, % 8. ja 9. luokan oppilaista	75,6 % (2025) 72,4 % (2023)	3,2 %-yksikköä	2. paras Paras hva 75,6 % Heikoin hva 63,6 %
Ei käytä alkoholia, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	47,5 % (2025) 43,9 % (2023)	3,6 %-yksikköä	3. paras Paras hva 50,7 % Heikoin hva 28,6 %
Ei käytä alkoholia, % lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	54,9 % (2025) 51,4 % (2023)	3,5 %-yksikköä	Paras Paras hva 54,9 % Heikoin hva 36,9 %
Alkoholi, tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa			
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	5,1 (2025) 7,0 (2023)	-1,9 %-yksikköä	Paras (2 hva 5,1) Paras hva 5,1 % Heikoin hva 8,8 %
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	14,2 (2025) 18,3 (2023)	-4,1 %-yksikköä	3. paras Paras hva 12,5 % Heikoin hva 27,2 %
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	8,6 (2025) 10,8 (2023)	-2,2 %-yksikköä	5. paras Paras hva 7,1 % Heikoin hva 17,6 %
Huumeet			
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	4,9 (2025) 5,8 (2023)	-0,9 %-yksikköä	8. paras Paras hva 2,7 % Heikoin hva 9,6 %
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	10,0 (2025) 12,0 (2023)	-2,0 %-yksikköä	5. paras Paras hva 4,9 % Heikoin hva 20,9 %
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	5,6 (2025) 7,6 (2023)	-2,0 %-yksikköä	5. paras Paras hva 3,1 % Heikoin hva 15,9 %

Lapset ja nuoret: Päähteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen, Kouluterveyskysely 2023-2025, 2/3

Hyvinvoinnin osa-alue	Viimeisin tilanne	Muutos edelliseen tilanteeseen	Hyvinvointialueiden vertailu
Tupakka, ei käytä alkoholia			
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	2,4 % (2025) 4,4 % (2023)	-2,0 %-yksikköä	2. heikoin Paras hva 0,2 % Heikoin hva 3,0%
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	5,6 % (2025) 13,7 % (2023)	-5,1 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 2,3 % Heikoin hva 9,2 %
Tupakoi päivittäin, % lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	0,8 % (2025) 2,2% (2023)	-1,4 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 0,0 % Heikoin hva 1,6 %
Nikotiinipussit			
Käyttää nikotiinipusseja päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	8 (2025) 2 (2023)	6 %-yksikköä	Koko maa 6 %
Käyttää nikotiinipusseja päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	22 (2025) 3 (2023)	19 %-yksikköä	Koko maa 20 %
Käyttää nikotiinipusseja päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	7 (2025) 1 (2023)	6 %-yksikköä	Koko maa 6 %
Sähkösavukkeet			
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	3,2 (2025) 4,0 (2023)	-0,8 %-yksikköä	3. paras Paras hva 3,0 % Heikoin hva 7,9 %
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	2,2 (2025) 4,0 (2023)	-1,8 %-yksikköä	2. paras Paras hva 1,3 % Heikoin hva 16,8 %
Käyttää sähkösavukkeita päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	1,2 (2025) 1,0 (2023)	0,2 %-yksikköä	4. paras Paras hva 0,2 % Heikoin hva 4,6 %

Lapset ja nuoret: Päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen, Kouluterveyskysely 2023-2025, 3/3

Hyvinvoinnin osa-alue	Viimeisin tilanne	Muutos edelliseen tilanteeseen	Hyvinvointialueiden vertailu
Nuuska			
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	2,4 % (2025) 5,4 % (2023)	-3,0 %-yksikköä	6. heikoin Paras hva 1,1 % Heikoin hva 3,0%
Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	7,0 % (2025) 15,3 % (2023)	-8,3 %-yksikköä	8. heikoin Paras hva 2,5 % Heikoin hva 24,2 %
Nuuskaa päivittäin, % lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	1,0 % (2025) 3,0% (2023)	-2,0 %-yksikköä	5. heikoin Paras hva 0,3 % Heikoin hva 1,6 %
Rahapelaaminen			
Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista	4,8 (2025) 4,5 (2023)	0,3 %-yksikköä	3. paras Paras hva 3,7 % Heikoin hva 7,1 %
Pelaa rahapelejä viikoittain, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	5,3 (2025) 4,3 (2023)	1,0 %-yksikköä	4. paras Paras hva 2,5 % Heikoin hva 9,5 %
Pelaa rahapelejä viikoittain, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	2,3 (2025) 2,1 (2023)	0,2 %-yksikköä	Paras Paras hva 0,3 % Heikoin hva 1,6 %
Huolta herättävä käyttö			
Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen, % 8. ja 9. luokan oppilaista	5,3 (2025) 5,9 (2023)	-0,6 %-yksikköä	3. paras Paras hva 4,6 % Heikoin hva 7,8 %
Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	13,7 (2025) 15,0 (2023)	-1,3 %-yksikköä	5. paras Paras hva 9,5 % Heikoin hva 27,3 %
Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	5,2 (2025) 5,0 (2023)	0,2 %-yksikköä	5. paras Paras hva 3,1 % Heikoin hva 10,1 %

Kouluterveyskysely 2025, sukupuolten väliset erot, joissa isoimmat erot (ero yli 5 % yksikköä) (vähimmäistietomittarit sekä mittarit, joissa muutosta)

Kouluterveyskysely 2025				
Indikaattori	Ikäryhmä *	Pojat	Tytöt	Ero
Päihteet ja rahapelaaminen				
Alaikäisten alkoholin ostot vähittäismyynnistä tai anniskelupaikasta, %, %	8. ja 9. lk	12	3	9
	AOL	12	5	7
	Lukio	11	3	8
Alaikäisten tupakkaostot kaupasta, kioskista tai baarista, %	8. ja 9. lk	7	2	5
Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran, %	4. ja 5. lk	8	2	6
Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, %	AOL	31	23	8
Nuuskaa päivittäin, %	AOL	10	3	7
Käyttää nikotiinipusseja nykyisin, %	8. ja 9. lk	17	10	7
	AOL	37	26	11
	Lukio	15	9	6
Pelaa rahapelejä viikoittain, %	8. ja 9. II	9	1	8
	AOL	9	0	9
	Lukio	6	0	6

*Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. v. opiskelijoista
Lukion 1. ja 2. v. opiskelijoista

- Vihreällä merkitty sukupuoli, jolla parempi tulos mittarissa ja sukupuolten välinen ero on yli 5 % yksikköä.
- Punaisella merkitty ero, kun ero on yli 10 % yksikköä.

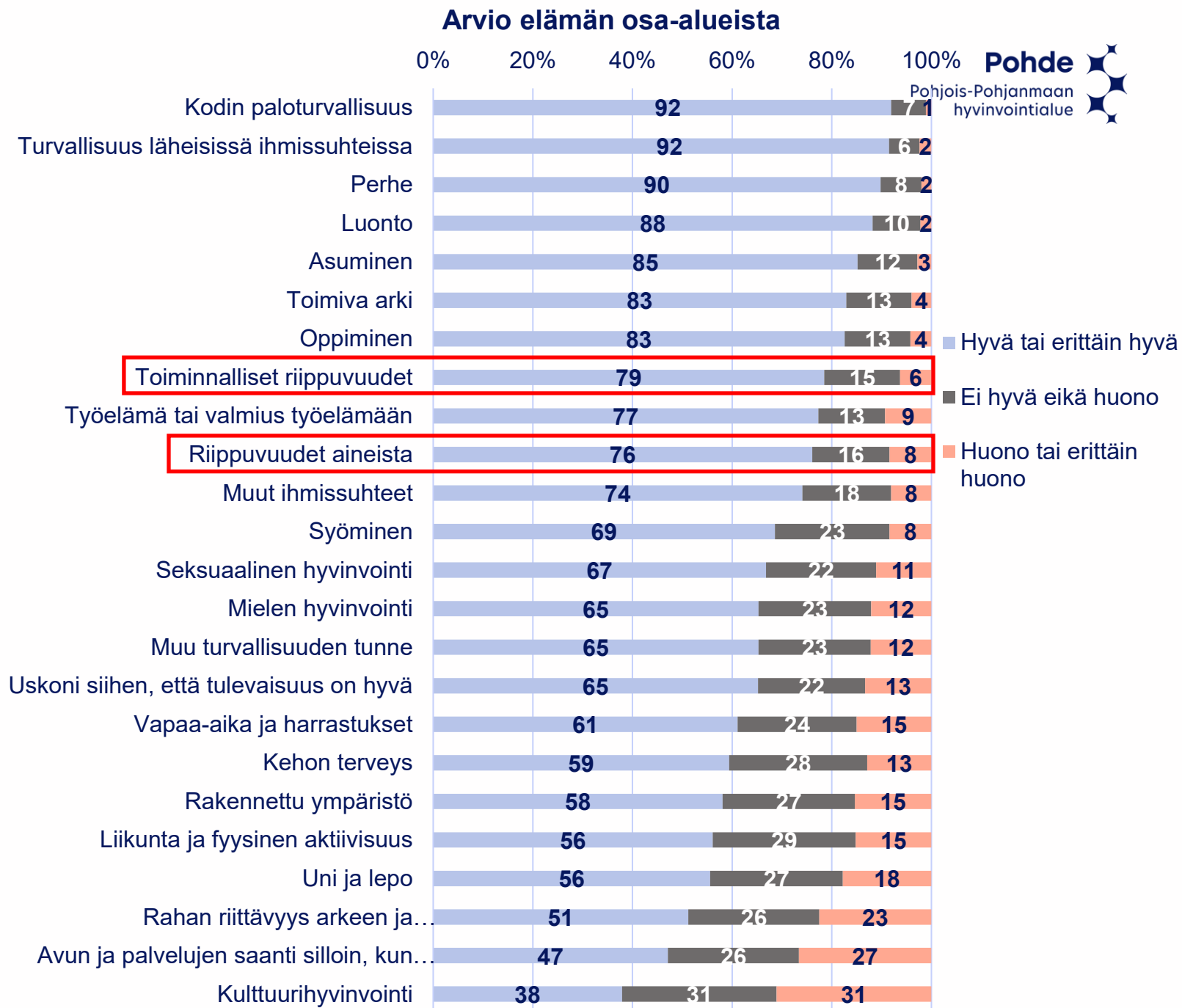
Mitä Minun arkeni ja elämäni –kysely kertoo lapsiperheiden hyvinvoinnista? (n=2409)

Minun arkeni ja elämäni –kysely toteutettiin lokakuussa 2024

Kouluterveyskysely 2023:

Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö on aiheuttanut haittaa

- 4. ja 5. luokan oppilaista 1 %:lla (pojat 1%, **tytöt 2%**)
- 8. ja 9. luokan oppilaista 5 %:lla (pojat 2%, **tytöt 7%**)
- Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokan opiskelijoista 7 %:lla (pojat 3%, **tytöt 11%**)
- Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista 6 %:lla (pojat 2%, **tytöt 8%**)

Johtopäätökset, lapset ja nuoret

- Nuorten päihteiden käytössä on tapahtunut myönteistä kehitystä. Nuorten alkoholin käyttö ja humalajuominen ovat selvästi vähentyneet 2000-luvun aikana.
- Osa nuorista käyttää päihteitä yrittäessään lievittää ahdistusta, mielihapaa tai yksinäisyyttä. Tämä kehitys heijastaa yhteiskunnallista eriarvoistumista, jossa nuorten hyvinvointi jakautuu yhä selvemmin eri ryhmiin.
- Uusien nikotiinituotteiden tuotekehitys on nopeaa, ja markkinointia kohdistetaan alaikäisille erityisesti sosiaalisessa mediassa..
- Alaikäiset voiva hankkia päihteitä helposti. Tutut, kaverit ja jopa omat vanhemmat hankkivat päihteitä nuorille.
- Huumeita on helposti saatavilla. Suomessa nuorten huumekuolemat ovat Euroopan kärjessä väkilukuun suhteutettuna.
- Päihteiltä suojaavia tekijöitä tulisi vahvistaa ja vanhemmille tulisi tarjota tietoa ja tukea lasten ja nuorten päihteiden käytöstä ja käytön ehkäisystä. Lapsille ja nuorille tulisi olla tarjolla mielekästä tekemistä.
- Päihdetilannekyselyyn (2024) vastaajat kokivat, että kunnissa tulisi puuttua entistä enemmän alaikäisten päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön ja rahapelaamiseen (54-74 %)
- Tunnistetaanko ne lapset ja nuoret, jotka kantavat huolta vanhemman liiallisesta päihteiden käytöstä. Heille tulisi tarjota henkilökohtaista apua ja tukea.
- Ehkäisevän päihdetyön kunnissa ja hyvinvointialueella tulee rakentua moniammatilliselle yhteistyölle.(Liite 7.)
- Koulujen käyttöön on olemassa monia lapsen kehitystason ja kodin ja koulun yhteistyön huomioivia vaikuttavaksi todettuja ehkäisevän päihdetyön menetelmiä.
- Kuntien nuorisotyöllä ja etsivällä nuorisotyöllä on merkittävä rooli ehkäisevässä päihdetyössä. Oulun ja Raahen kaupungeissa on [Ankkuritoimintaa](#), jossa edistetään nuorten hyvinvointia ja ehkäistään rikoksia ennalta.
- [Opetushallitus](#) ja [THL](#) ovat julkaisseet v. 2022 ohjeistukset ehkäisevän päihdetyön johtamiseen ja toteuttamiseen kouluissa ja oppilaitoksissa sekä ohjeita [yhteisölliseen opiskeluhooltoon](#).
- [Ehkäisevä päihdetyö oppilaitoksissa ja sosiaalisessa mediassa – EHYT ry:n toteuttaman päihdekasvatuksen teoriapohja ja vaikutusketjut - EHYT ry](#)

Nuoret aikuiset: Kolme tärkeintä ilmiötä

Syrjäytymisriskissä olevat nuoret aikuiset ovat merkittävässä riskissä päihde- ja peliongelmiille

Huumeiden helppo saatavuus

Suomessa nuorten huumekuolemat ovat lisääntyneet

- **Syrjäytymisriskissä olevat nuoret aikuiset ovat merkittävässä riskissä päihde- ja peliongelmiille**
Syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrä on kasvussa Pohjois-Pohjanmaalla (18 % 2023), ja se on muuta maata korkeampi (17% 2023). (Kaavio 15., Liite 6.). Kasvanut riski rahapelihaitoille voi liittyä myös suuriin muutosvaiheisiin, psykologisiin tekijöihin tai talousosaamiseen.
- **Huumeiden helppo saatavuus**
THL:n Päihdetutkimus (Huumekysely) 2022 osoittaa, että huumeet ovat yhä näkyvämpi ilmiö. Huumeita on viimeisen vuoden aikana tarjottu joko ilmaiseksi tai ostettavaksi joka viidennelle. Noin joka toiselle on joskus tarjottu huumeita. Huumeiden kokeilu ja käyttö ovat yleisintä 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä.
- **Suomessa nuorten huumekuolemat ovat lisääntyneet**
Nuorten huumekuolemat lähes kaksinkertaistuivat vuonna 2023. Eniten huumekuolemia oli 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Tässä ikäryhmässä kuolleiden määrä myös kasvoi eniten. THL on kehittänyt tähän [Huumekuolemien ehkäisyn Suomen mallin](#).

Lähteet: Karoliina K. 2023. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet : Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2022, Tilastokeskus 28.11.2024. Nuorten huumekuolemat lähes kaksinkertaistuivat vuonna 2023, Grundström J. ym. 2025. Rahapelihaittoja kohtaavien ammattilaisten huolet rahapeliympäristön kehityksestä: nuoret aikuiset erityisessä riskissä

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat, 18 – 24-vuotiaat

Osalle nuorista kasautuu jo lapsuuden perheessä ongelmia, jotka vaikeuttavat nuoren pärjäämistä. Vaikeudet jollain hyvinvoinnin osa-alueella eivät vielä välttämättä horjuta yksilön koko elämäntilannetta ja sen hallintaa.

Syrjäytymisen riski kasvaa, kun huono-osaisuus kasautuu.

Nuorten syrjäytymisen merkittäviä riskitekijöitä ovat nuoren

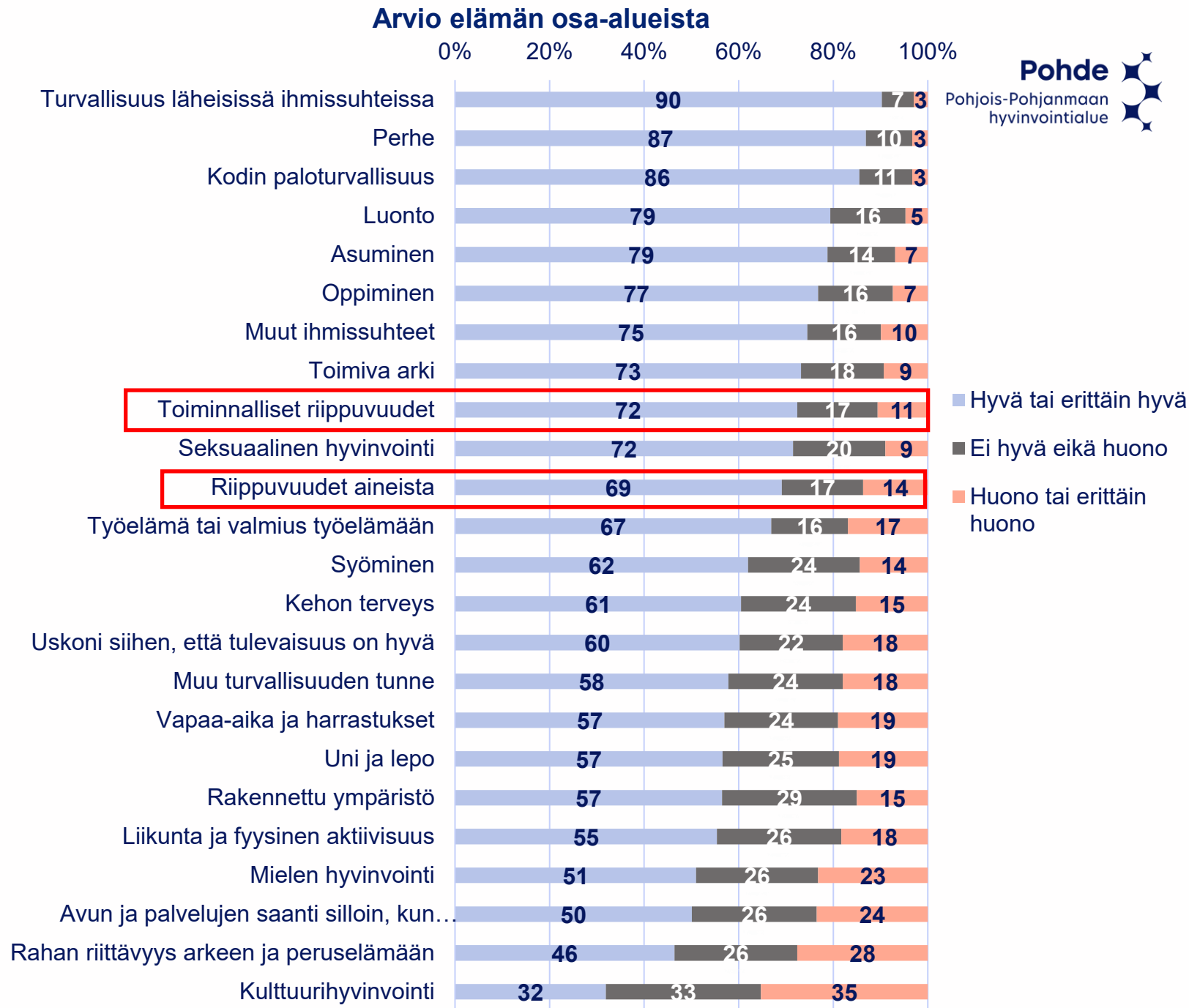
- matala koulutus
- pitkäaikainen työttömyys
- toimeentulo-ongelmat
- päihde- ja mielenterveysongelmat

Syrjäytymisriskissä olevien 18-24-vuotiaiden nuorten määrässä on isoja eroja kuntien välillä, 13,5-29,2 % vastaavan ikäisistä (Liite 6)

Lähde: [Nuorten syrjäytymisen ehkäisy – THL](#)

Mitä Minun arkeni ja elämäni –kysely kertoo nuorten aikuisten (18-29v) hyvinvoinnista? (n=742)

Minun arkeni ja elämäni –kysely toteutettiin lokakuussa 2024.
Tulokset ovat suuntaa antavia.

Nuori aikuinen: Riippuvuudet aineista

Heistä, jotka toivoivat muutosta, 3 % toivoi muutosta riippuvuuksiin aineista (Minun arkeni ja elämäni –kysely 2024)

Analyysin tekijät:

- Sirpa Hyyrönmäki, hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori (ehkäisevä päihdetyö), Pohde

Vastaajaryhmä	Mitkä asiat saavat jaksamaan ja voimaan hyvin?	Mihin kaipaa muutosta tai millaista muutosta kaipaa?
Olen tyytyväinen elämääni enkä kaipaa muutosta	• Raittius	Tämä jätetään tyhjäksi
Kaipaen pientä muutosta	• Perhe • Parisuhde • Kaverit • Koira • Liikunta • Mielekäs tekeminen • Työ, taloudellinen turva • Syöminen, uni • Lääkitys ja hoito	• Irti nikotiiniriippuvuudesta • Tupakoinnin lopettaminen • Alkoholin käytön vähentäminen • Asuinympäristön turvallisuus – avun järjestäminen huumeiden käyttäjille
Kaipaan isoa muutosta	• Parisuhde • Perhe • Kissat • Ystävät • Päihteet, tupakka	• Huumeiden käytön lopettaminen • Päihteiden käytön vähentäminen / lopettaminen • Irti nikotiiniriippuvuudesta • Irti riippuvuuksista • Alkoholin käytön vähentäminen

Työikäiset: Kolme tärkeintä ilmiötä

Alkoholin riskikäyttö ja miesten humalakulutus ovat yleisiä henkilöillä, jotka käyttävät alkoholia

Joka 10. tupakoi ja nuoret miehet käyttävät nikotiinipusseja ja nuuskaa

Miehet pelaavat rahapelejä useammin kohtalaisen riskin tasolla kuin naiset

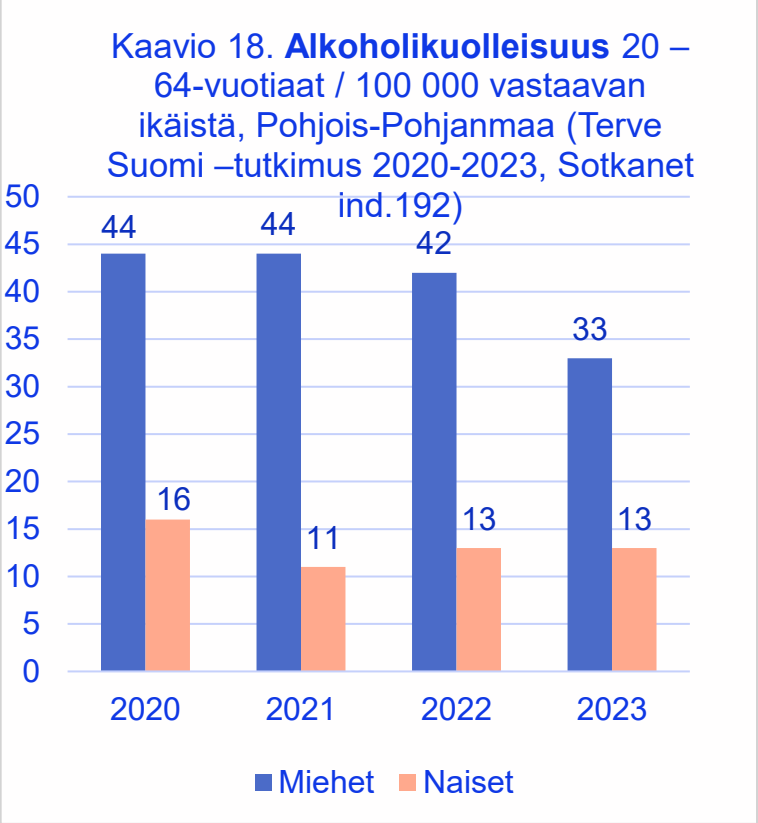
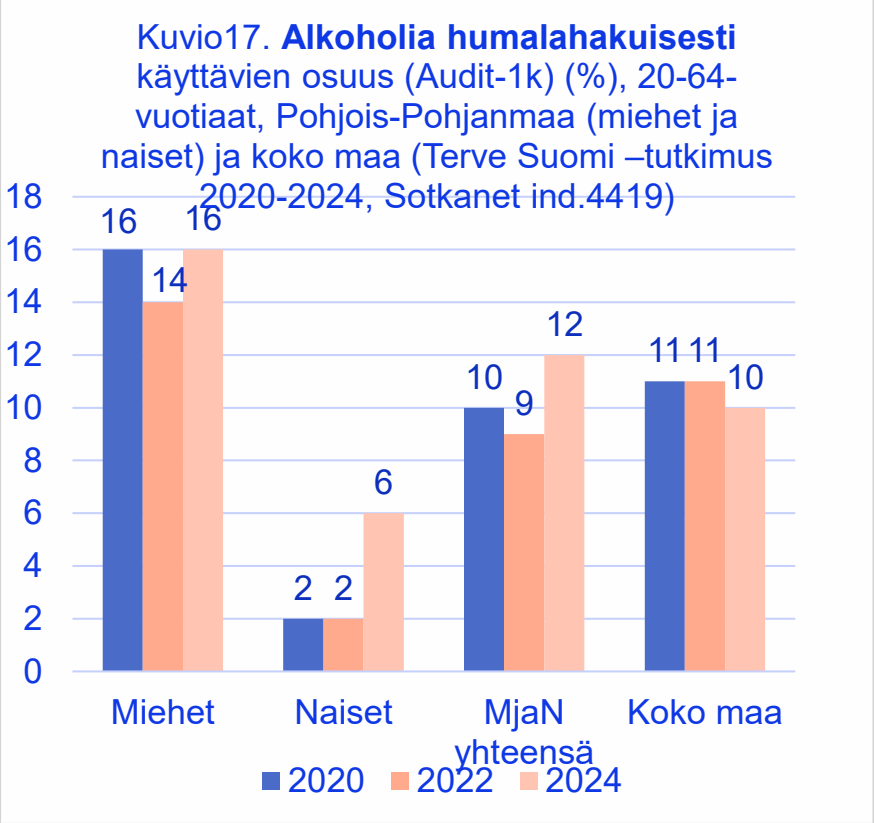
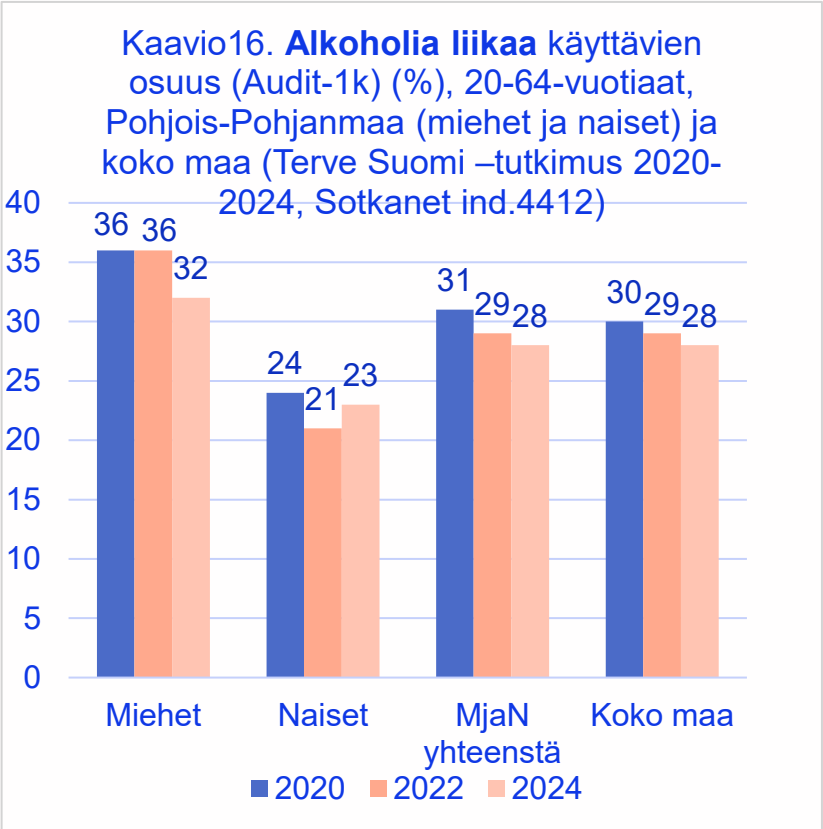
- **Alkoholin riskikäyttö ja miesten humalakulutus ovat yleisiä henkilöillä, jotka käyttävät alkoholia**
Suomalaisista naisista raittiita on 12 % ja miehistä 10 %. Alkoholin riskikäyttö on vähentynyt. Pohjois-Pohjanmaalla alkoholin riskikäyttäjiä on miehistä 32 % ja naisista 23 %. Miesten humalakulutus ja alkoholikuolleisuus ovat 2,5 kertaa yleisempiä kuin naisten. Sosioekonomiset erot ovat suuret vakavissa haitoissa. Päihtyneiden säilöönnotot ovat lisääntyneet. (Kaaviot 16. – 23. Dia 42 ja 43)
- **Joka 10. tupakoi ja nuoret miehet käyttävät nikotiinipusseja ja nuuskaa**
Pohjois-Pohjanmaalla miehistä 11 % ja naisista 9 % tupakoi päivittäin. Matalasti koulutetut tupakoivat 1,5-2,0 kertaa useammin kuin muut. Muiden nikotiinituotteiden kuin tupakan käyttö on aikuisväestössä vähäistä, poikkeuksena nuoret miehet (20-39v). (Kaaviot 24. ja 25., Dia 42 ja 43). **Synnyttäneistä 6,1 % tupakoi** raskauden aikana vuonna 2024.
- **Miehet pelaavat rahapelejä useammin kohtalaisen riskin tasolla kuin naiset**
Rahapelejä pelaa säännöllisesti eli vähintään viikoittain 19 % työikäisistä. Miehet pelaavat useammin kuin naiset. Miehet (6%) pelaavat 6 kertaa naisia (1%) useammin vähintään kohtalaisen riskin tasolla. (Kaaviot 26. – 28., Dia 42 ja 43)
Yleisimmin käytetty huume Pohjois-Pohjanmaalla on **kannabis**, ja sen **käyttö on lisääntynyt**. Miehet (6%) käyttävät useammin kuin naiset (2%). Suomessa huumeiden käyttö ja kokeilu ovat yleistyneet, ja asenteet sekä mielipiteet ovat muuttuneet myönteisemmiksi. (Kaavio 29.)

Alkoholin riskikäyttö työikäisillä on yleistä* – miehet useammin juovat humalahakuisesti ja kuolevat alkoholiperäisiin syihin

*henkilöt, jotka käyttävät alkoholia

Miehistä alkoholin riskikäyttäjiä on **32 %** ja naisista **23 %**

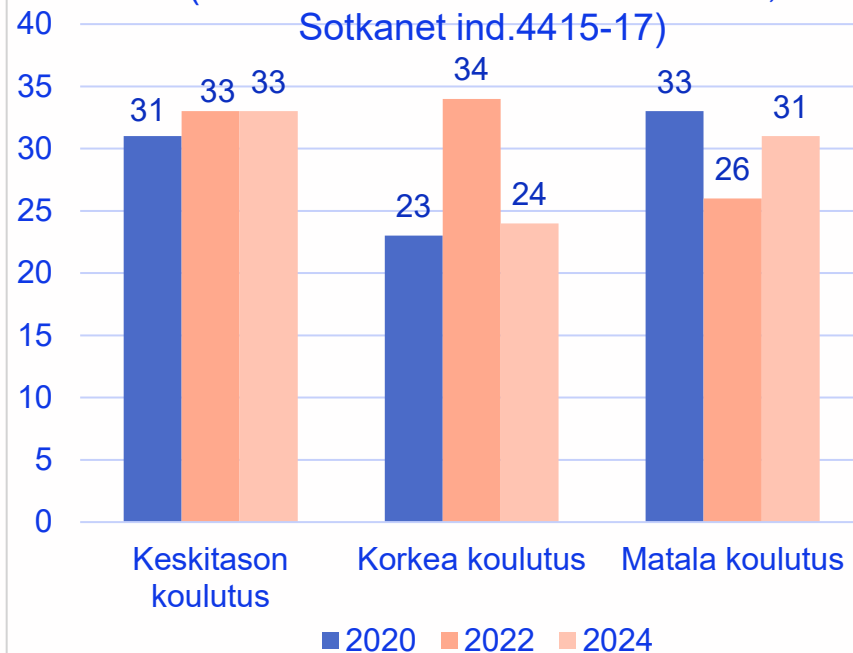
Miesten alkoholin humalakulutus ja alkoholikuolleisuus ovat **2,5 kerta** yleisempiä kuin naisten

Alkoholin riskikäyttöä* on kaikilla koulutustasoilla – matalasti koulutetut juovat useammin humalahakuisesti

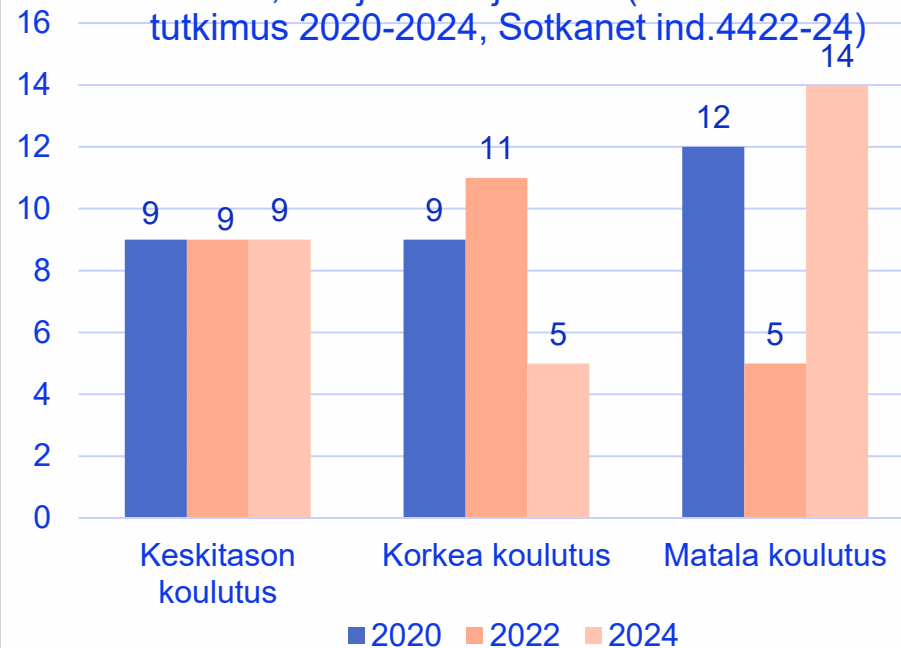
*henkilöt, jotka käyttävät alkoholia

Kaavio 19. **Alkoholia liikaa** käyttävien osuus (Audit-1k) (%), keskitason/korkea/matala koulutus, 20-64-vuotiaat, Pohjois-Pohjanmaa (Terve Suomi –tutkimus 2020-2024, Sotkanet ind.4415-17)

Matalasti koulutetut käyttävät alkoholia humalahakuisesti **2,8** kertaa useammin kuin korkeasti koulutetut ja **1,5** kertaa useammin kuin keskitasoisesti koulutetut

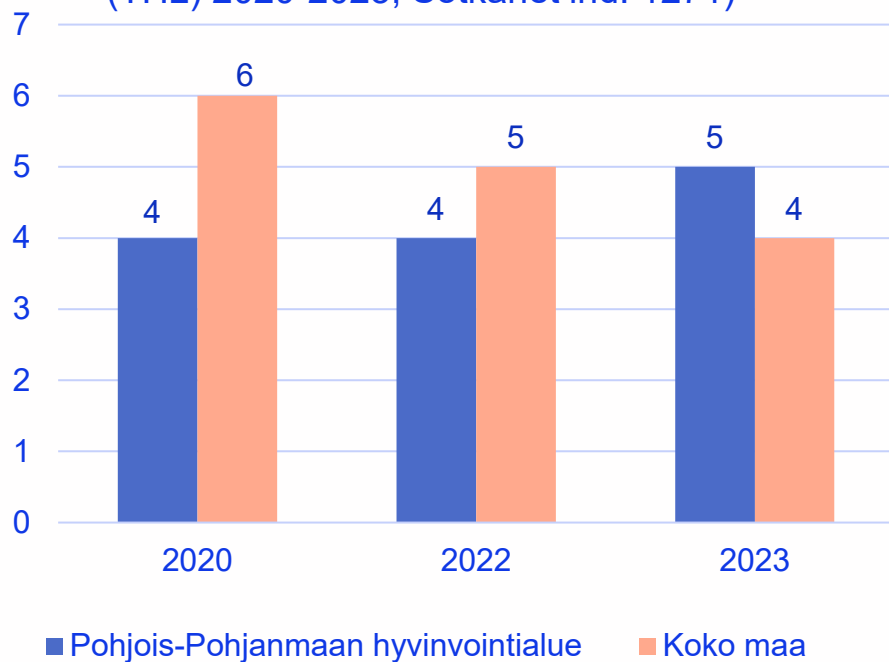
Kaavio 20. **Alkoholia humalahakuisesti** käyttävien osuus (Audit-1k) (%), keskitason/korkea/matala koulutus, 20-64-vuotiaat, Pohjois-Pohjanmaa (Terve Suomi – tutkimus 2020-2024, Sotkanet ind.4422-24)

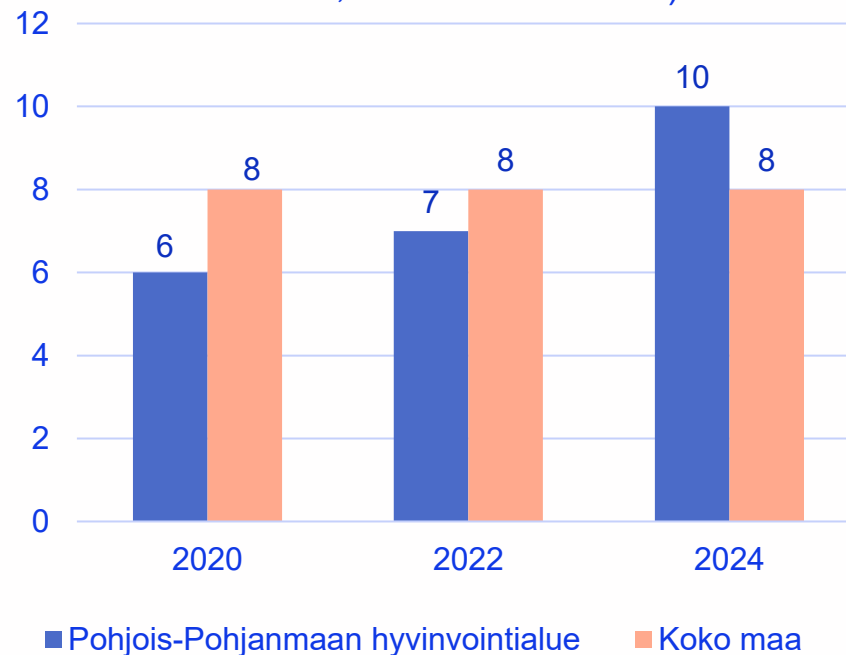
Avopäihdepalvelujen asiakkaiden määrässä pientä kasvua - Pohde

Päihtyneiden säilöönnotot ovat kasvussa

Kaavio 21. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Sosiaalipalveluiden toimintatilasto (THL) 2020-2023, Sotkanet ind. 1271)

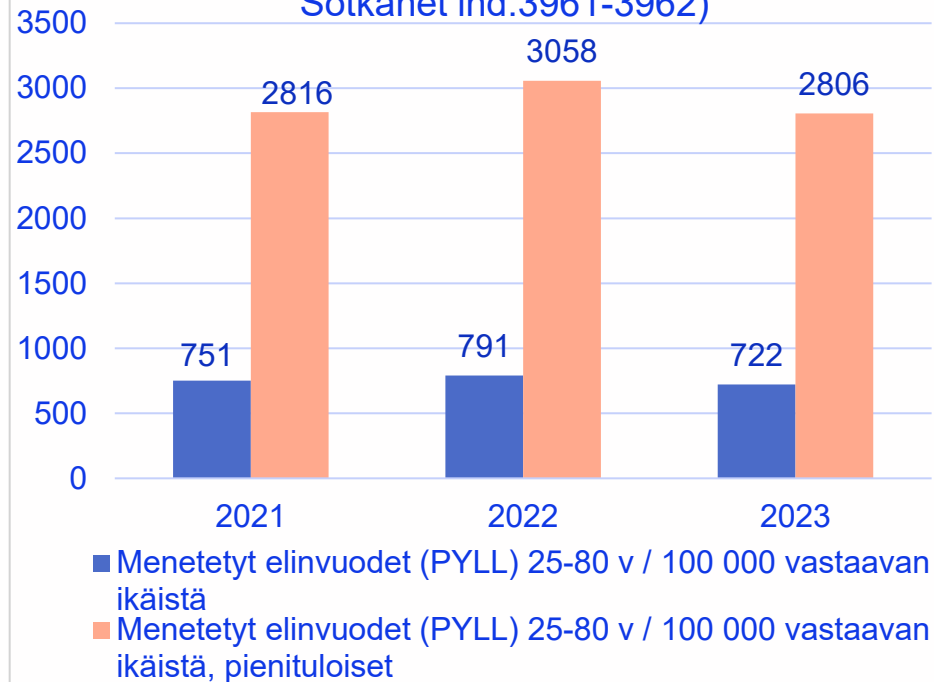

Kaavio 22. Päihtyneiden säilöönnotot / 1000 asukasta, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot 2020-2024, Sotkanet ind. 3094)

Sosioekonomiset erot näkyvät selkeästi alkoholiperäisissä kuolemissa

Kaavio 23. **Alkoholikuolemat menetetyt elinvuoden (PYLL) ikävälillä 25 – 80 vuotta / 100 000 vastaavan ikäistä, Pohjois-Pohjanmaa, (Tilastokeskus: kuolemansyyt, tulonjakotilastot ja väestörakenne 2021-2023, Sotkanet ind.3961-3962)**

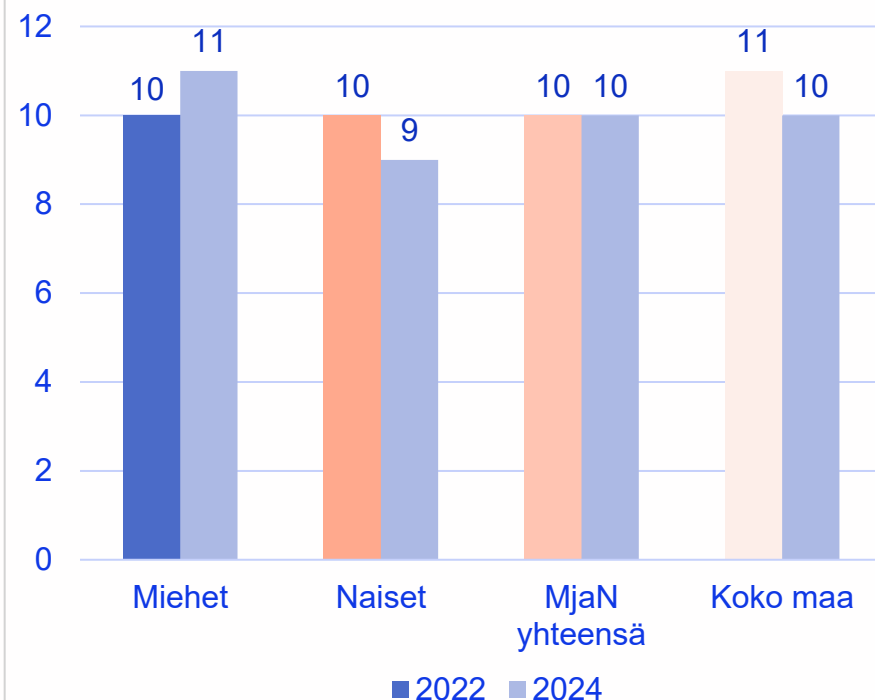
Alkoholi vaikuttaa monin tavoin alkoholia käyttävien hyvinvointiin, terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn. Alkoholikuolemien trendien on havaittu melko hyvin seuraavan alkoholin kokonaiskulutuksen muutoksia, ja niiden voidaan siksikin olettaa olevan melko hyvä mittari vakaville alkoholista aiheutuville haitoille laajemminkin.

Parin viime vuosikymmenen aikana alkoholikuolleisuuden vaihtelu on ollut keskeinen elinajanodotteen sosioekonomisten erojen kasvua tai kaventumista selittävä tekijä. Alkoholin vuoksi menetettyjen elinvuosien määrä on suurin pienituloisimmassa viidenneksessä hyvätuloisempiin verrattuna. Alimman tuloluokan menetettyjen elinvuosien määrä on 2000-luvulla ollut yhteydessä alkoholinkulutuksen muutoksiin reagoiden niihin muita tuloryhmiä voimakkaammin.

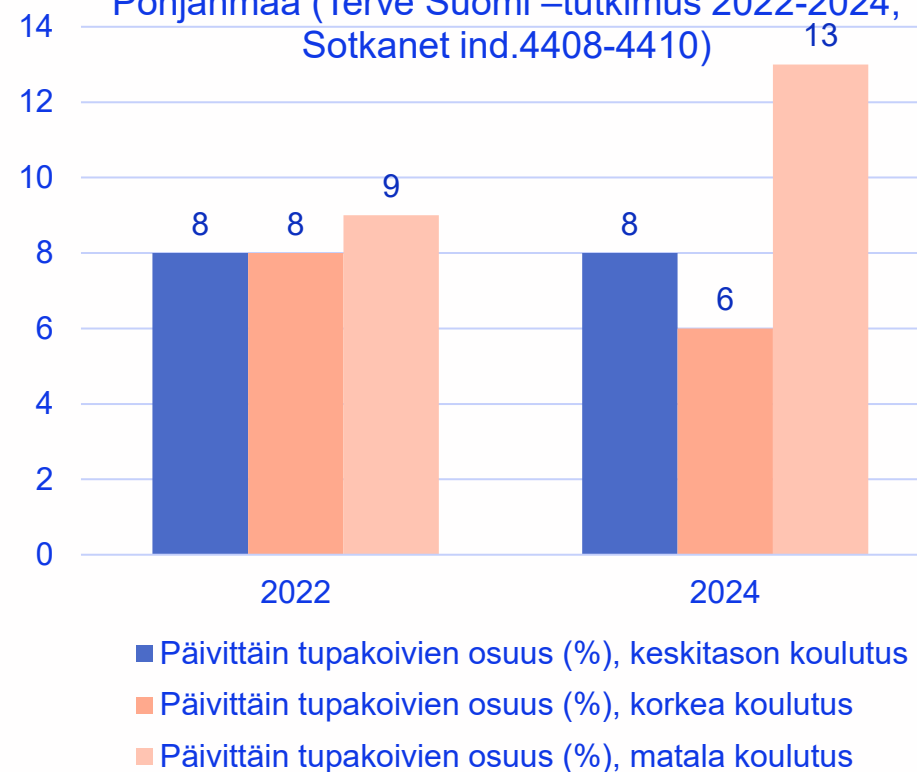
Lähde: [Metadata - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

Joka 10. tupakoi työikäisistä – matalasti koulutetut tupakoivat 1,5-2,0 kertaa useammin kuin muut

Kaavio 24. Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20-64-vuotiaat, Pohjois-Pohjanmaa (miehet ja naiset) ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind.4996)

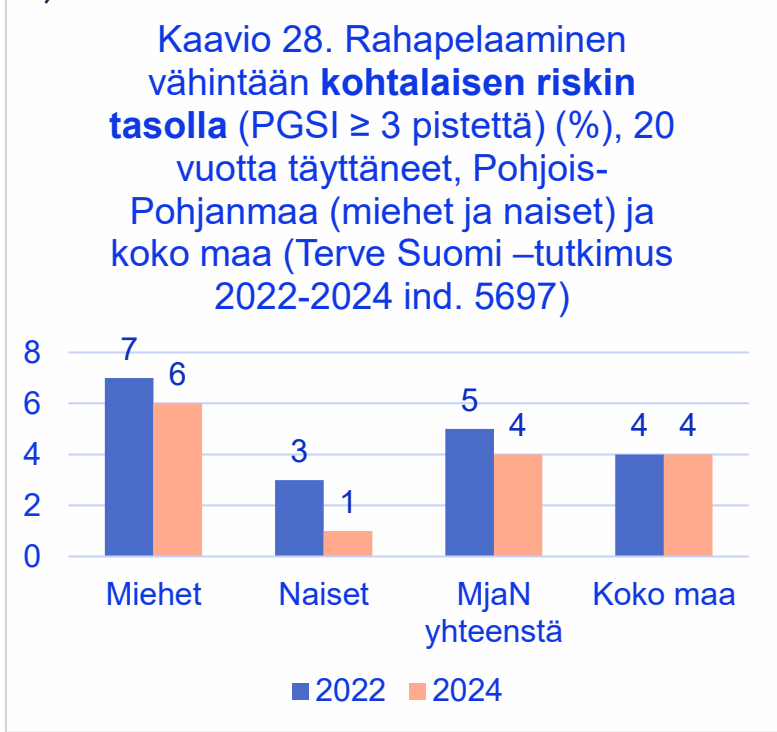
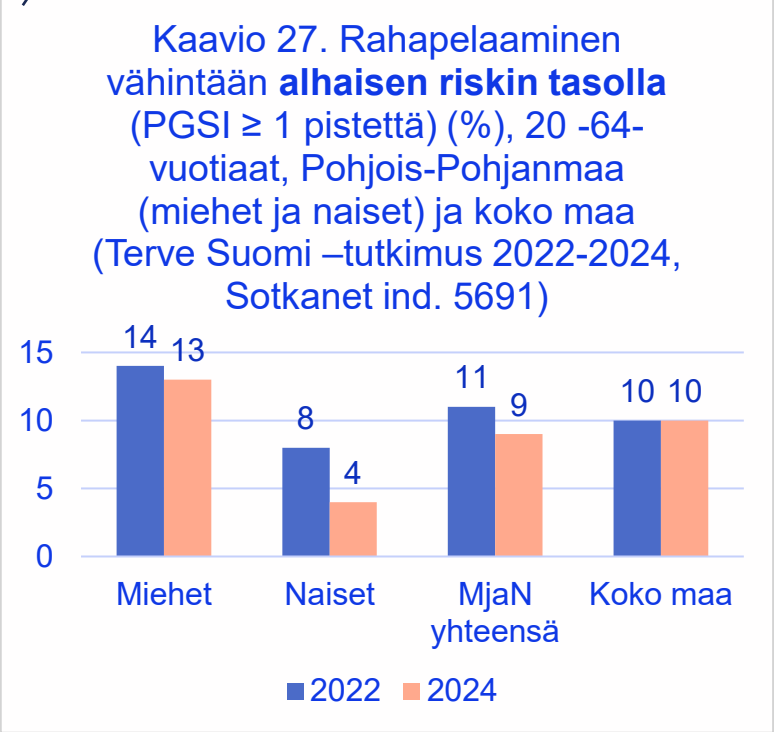
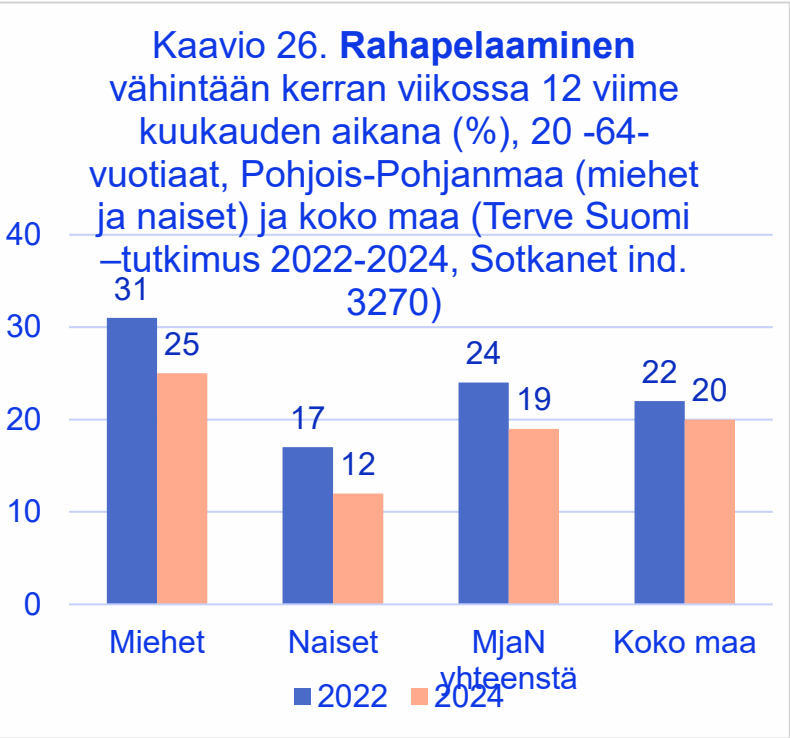
Kaavio 25. Päivittäin tupakoivien osuus (%), keskitason / korkea / matala koulutus, Pohjois-Pohjanmaa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind.4408-4410)

Rahapelejä pelaa säännöllisesti 45 500 työikäistä henkilöä Pohjois-Pohjanmaalla – miehet useammin kuin naiset

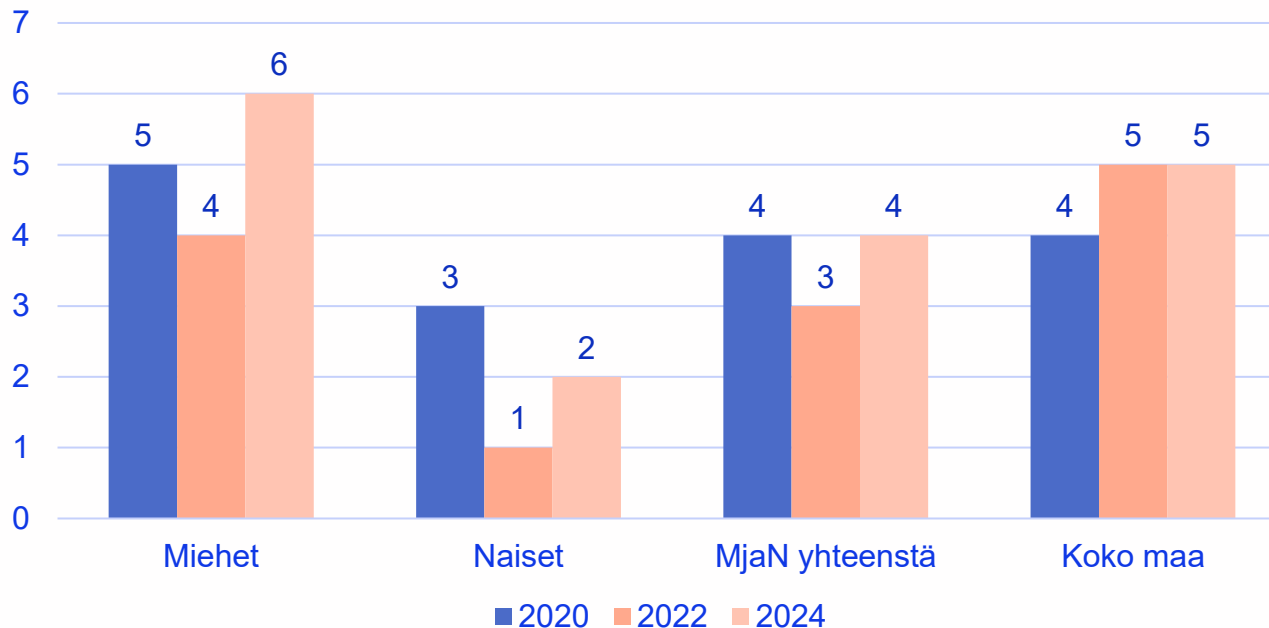
Miehet pelaavat rahapelejä matalan riskin tasolla **3** kerta useammin kuin naiset

Miehet pelaavat rahapelejä kohtalaisen riskin tasolla **6** kertaa useammin kuin naiset

Kannabis on yleisimmin käytetty huume Pohjois-Pohjanmaalla – miehet käyttävät useammin kuin naiset

Kaavio 29. **Kannabista** 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus (%), 20 – 64-vuotiaat, Pohjois-Pohjanmaa (miehet ja naiset) ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022–2024, Sotkanet ind. 4551)

Miehet käyttävät kannabista 3 kertaa useammin kuin naiset

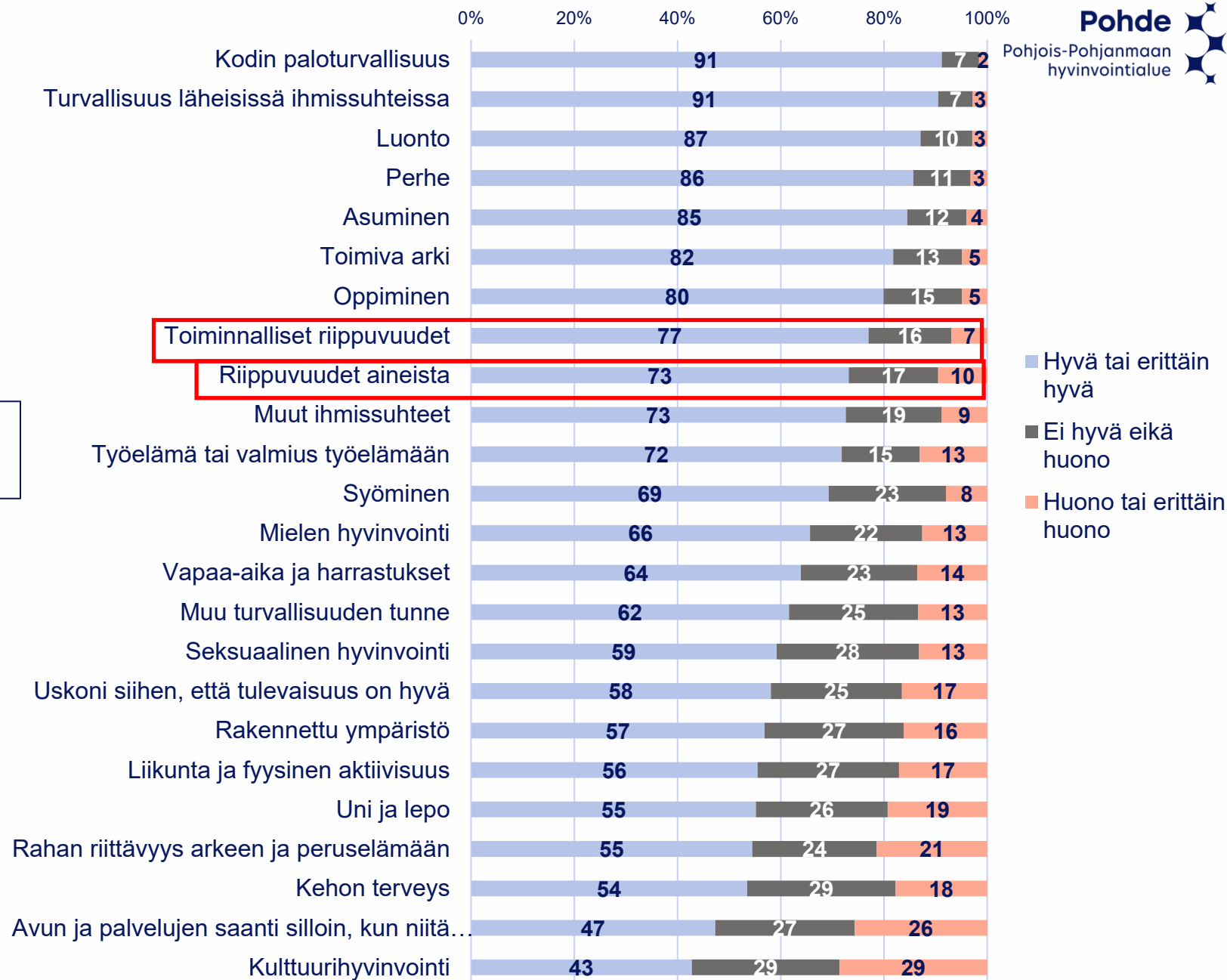
Huumeiden kokeilut ovat yleistyneet. THL:n Huumekyselyn (2022) mukaan 29 % 15–69-vuotiaista suomalaisista on joskus elämässään kokeillut huumeita. Kannabis on selvästi yleisin kokeiltu aine: 29 % on kokeillut sitä. Muita kokeiltuja aineita ovat amfetamiini (7 %) ja ekstaasi (6 %).

Muuntohuumeiden nopea yleistyminen aiheuttaa huolta (esim. Alfa-PVP eli Peukku).

Mitä Minun arkeni ja elämäni –kysely kertoo työikäisten hyvinvoinnista (30-64v)? (n=4396)

Minun arkeni ja elämäni –kysely toteutettiin lokakuussa 2024.

Arvio elämän osa-alueista (työikäiset)

Työikäinen: Riippuvuudet aineista

Heistä, jotka toivoivat muutosta, 2 % toivoi muutosta riippuvuuksiin aineista (Minun arkeni ja elämäni –kysely 2024)

Analyysin tekijät:

- Sirpa Hyyrönmäki, hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori (ehkäisevä päihdetyö), Pohde

Vastaajaryhmä	Mitkä asiat saavat jaksamaan ja voimaan hyvin?	Mihin kaipaava muutosta tai millaista muutosta kaipaava?
Olen tyytyväinen elämäni enkä kaipaava muutosta	-	Tämä jätetään tyhjäksi
Kaipaava pientä muutosta	- Lapset, lapsenlapset, puoliso - Terveys - Läheiset, ystävät, hyvät ihmissuhteet - Työ, työyhteisö - Toimeentulo - Harrastukset - Liikunta, lepo, ruoka - Luonto - Lemmikki	- Tupakoinnin lopettaminen - Alkoholin käytön vähentäminen / lopettaminen - Riippuvuuksien hallinta - Irti päihteiden viikonloppukäytöstä - Puolison alkoholinkäytön väheneminen - Irti nikotiiniriippuvuudesta - Huumeet, sähkösavukkeet, energiajuomat jne. ja niihin liittyviin lieveilmiöihin vaikuttaminen Suomessa ja maailmalla
Kaipaava isoa muutosta	- Puoliso, lapset - Läheiset, ystävät - Työ, toimeentulo - Lemmikki - Luonto ja luonnossa liikkuminen - Oma koti - Vertaistuki - Usko Päihteet	- Alkoholin käytön vähentäminen - Päihteettömyys - Alkoholipuolison hakeutuminen hoitoon - Aikuisten lasten elämänhallinnan ja päihderiippuvuuksien hallinta - Avun saanti traumataustaisena päihteiden käyttäjänä - Apua omaan ja aikuisten lasten mielenterveys- ja päihdeongelmiin - Tupakoinnin lopettaminen

Johtopäätökset, nuoret aikuiset ja työikäiset

- Alkoholi on aikuisten yleisimmin käyttämä päihde.
- Nuorten huumekuolemat ovat iso huolen aihe Suomessa.
- Päihteiden käyttö on yleisempää ja runsaampaa miehillä kuin naisilla.
- Matala sosioekonominen asema lisää riskiä vakaviin päihdehaittoihin ja kuolleisuuteen.
- Rahapeliongelmat jäävät usein tunnistamatta. Harva hakee apua.
- Kokemustieto (Minun arkeni ja elämäni -kysely, Päihdetilannekysely, Kouluterveyskysely) osoittaa, että ongelmallinen päihteiden käyttö aiheuttaa haittoja ja huolta läheisille.
- Pohteelle on kehitetty toimintamalli päihteiden käytön ja rahapelaamisen tunnistamiseen, puheeksiottoon ja varhaiseen tukeen. Tavoitteena on tunnistaa riskitasoinen käyttö ja pelaaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja ehkäistä niistä aiheutuvia haittoja. (Liite 9)
- Filha ry ja Pohde tekevät yhteistyötä osana EU4Health-ohjelman JA-PreventNCD-hanketta vuosina 2024–2027. Tavoitteena on kehittää nikotiinivieroituskäytäntöjä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Savuton Suomi 2030 -ohjelman tavoitteena on, että vuonna 2030 alle 5 % aikuisväestöstä käyttää päivittäin tupakka- tai muita ei-lääkkeellisiä nikotiinituotteita.

Ikäihmiset: Kolme tärkeintä ilmiötä

Alkoholin riskikäyttö on yleistä henkilöillä, jotka käyttävät alkoholi (miehet erityisesti)

Tupakointi on lisääntynyt (miehet erityisesti)

Miehet pelaavat rahapelejä useammin kohtalaisen riskin tasolla kuin naiset

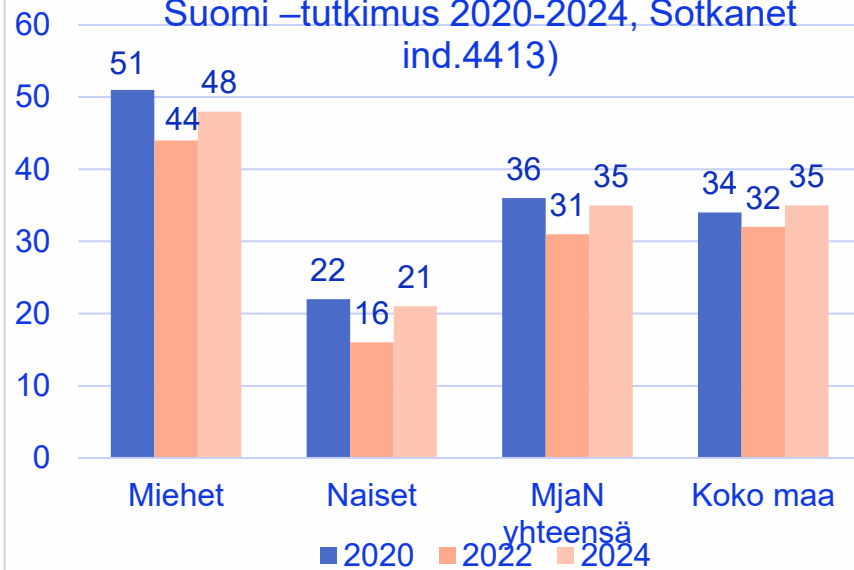
- **Alkoholin riskikäyttö on yleistä, jotka käyttävät alkoholia (miehet)**
Säännöllinen alkoholinkäyttö Suomessa on vähentynyt, mutta riskikäyttö on yleistä iäkkäillä (henkilöillä, jotka käyttävät alkoholia). Alkoholin riskikäyttäjiä on miehistä 33-48 % ja naisista 6-21 %. Usein alkoholia käyttävät 55-69-vuotiaat miehet. Alkoholin haittavaikutukset korostuvat iän myötä. (Kaaviot 30.-33.)
- **Tupakointi on lisääntynyt**
Miehistä 5-10% ja naisista 1-4 % tupakoi päivittäin. Iäkkäiden tupakoitsijoiden terveysriskit ovat merkittäviä. (Kaavio 34.-35.)
- **Miehet pelaavat rahapelejä useammin kohtalaisen riskin tasolla kuin naiset**
Rahapelejä pelaa säännöllisesti eli vähintään viikoittain 19-28 % ikäihmisistä. Miehet pelaavat useammin kuin naiset. Miehet pelaavat 3 kertaa naisia useammin vähintään kohtalaisen riskin tasolla. (Kaaviot 36-41.)

Ikäihmisten alkoholin riskikäyttö* on yleistä – miehet juovat useammin humalahakuisesti

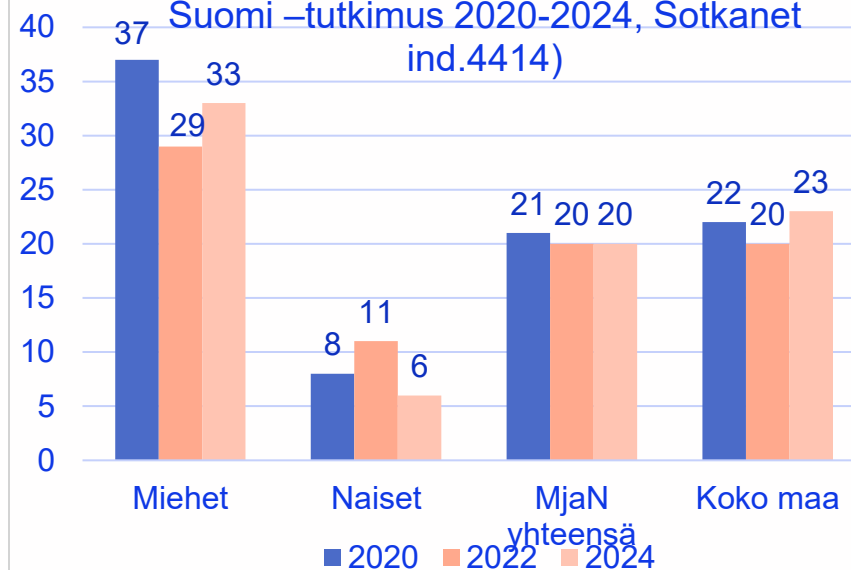
*henkilöt, jotka käyttävät alkoholia

Miehistä alkoholin
riskikäyttäjiä on **33-48 %**
ja naisista **6-21 %**

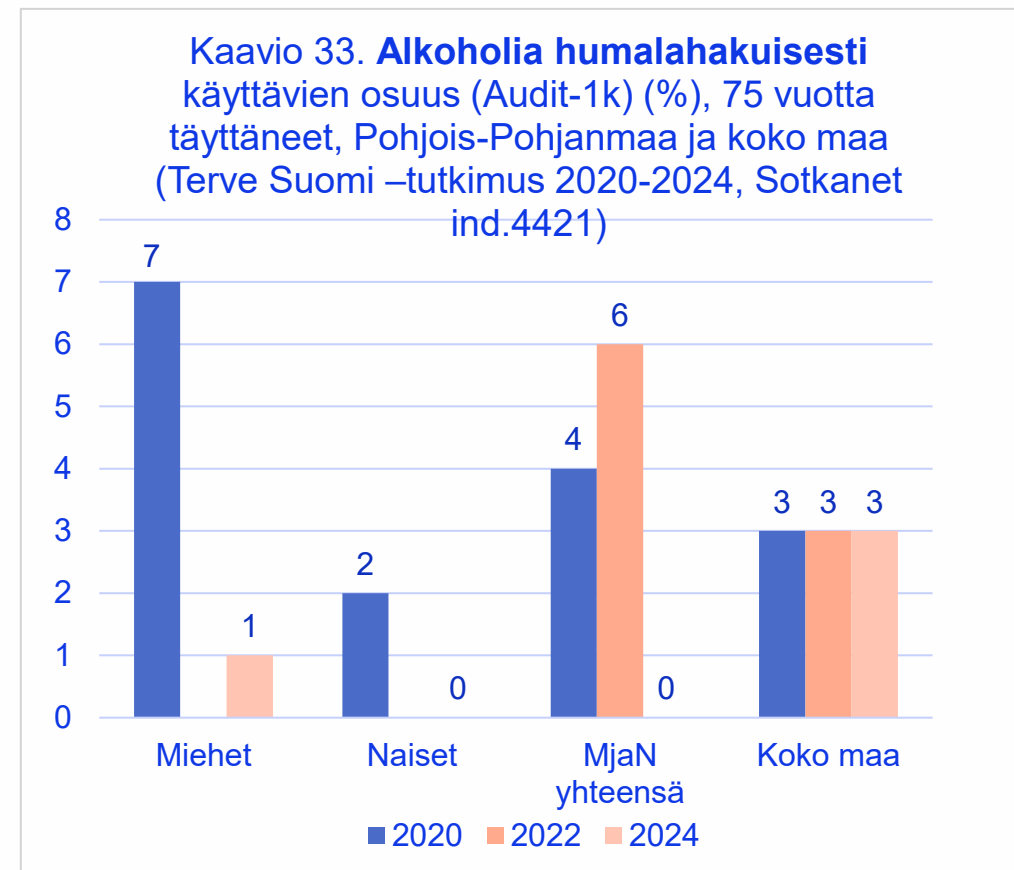
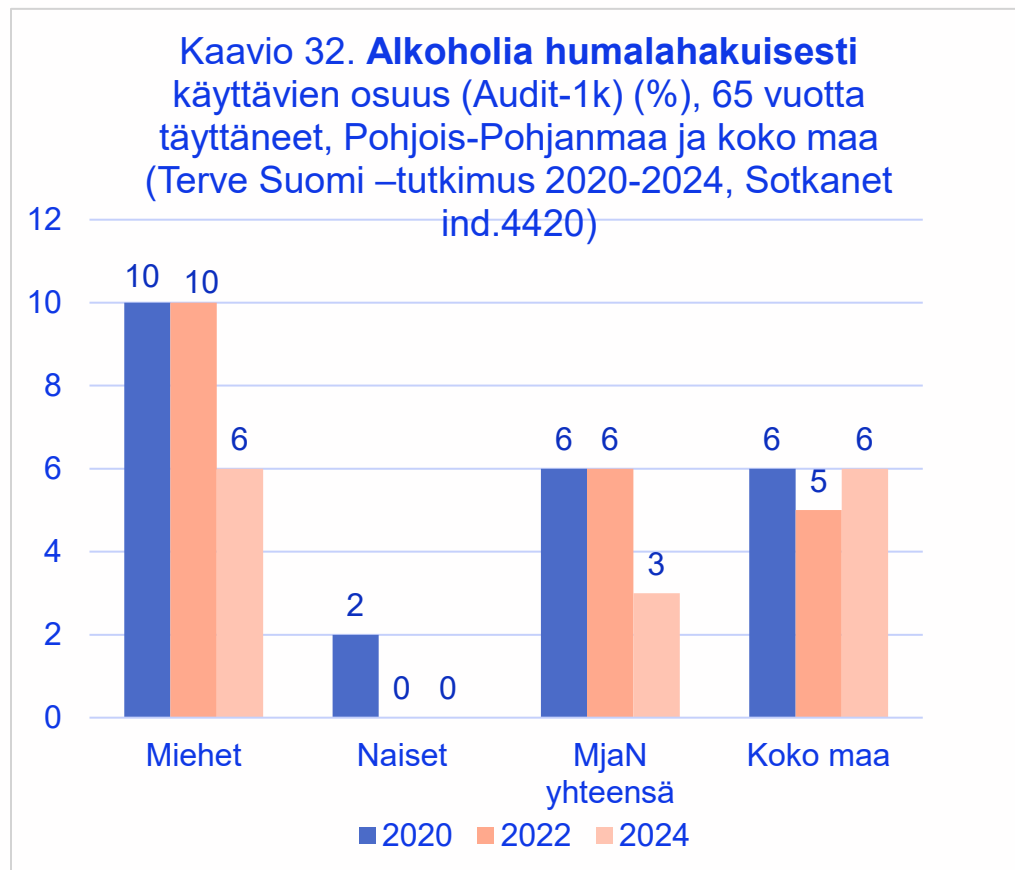
Kaavio 30. **Alkoholia liikaa** käyttävien osuus (Audit-C) (%), **65** vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2020-2024, Sotkanet ind.4413)

Kaavio 31. **Alkoholia liikaa** käyttävien osuus (Audit-C) (%), **75** vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2020-2024, Sotkanet ind.4414)

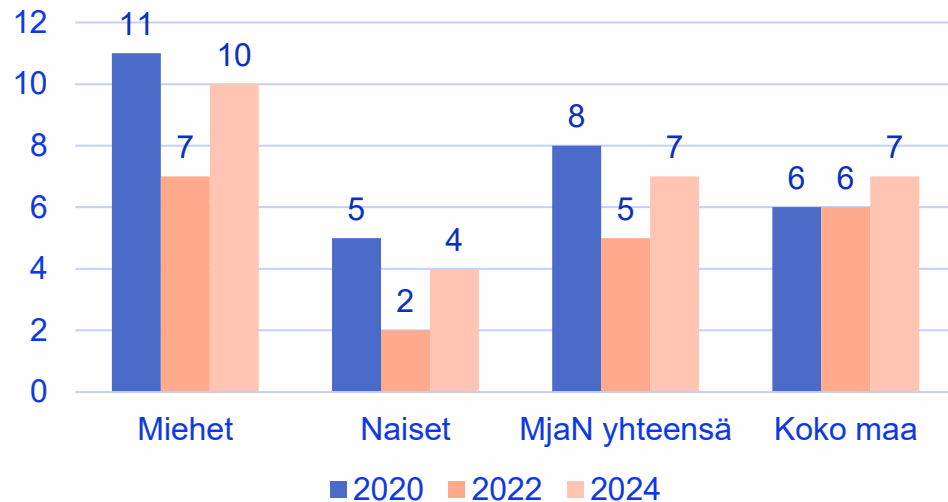
Miesten humalahakuinen juominen vähenee iän myötä

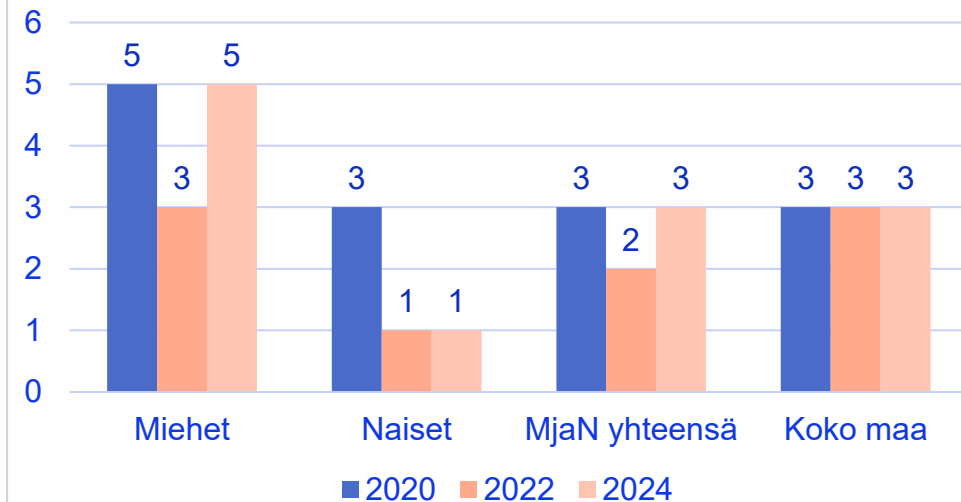
Ikäihmisten tupakointi on lisääntynyt – poikkeuksena 75 vuotta täyttäneet naiset

Miehistä päivittäin tupakoi **5-10 %**
ja naisista **1-4 %**

Kaavio 34. **Päivittäin tupakoivien osuus (%)**,
65 vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja
koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2020-2024,
Sotkanet ind. 4406)

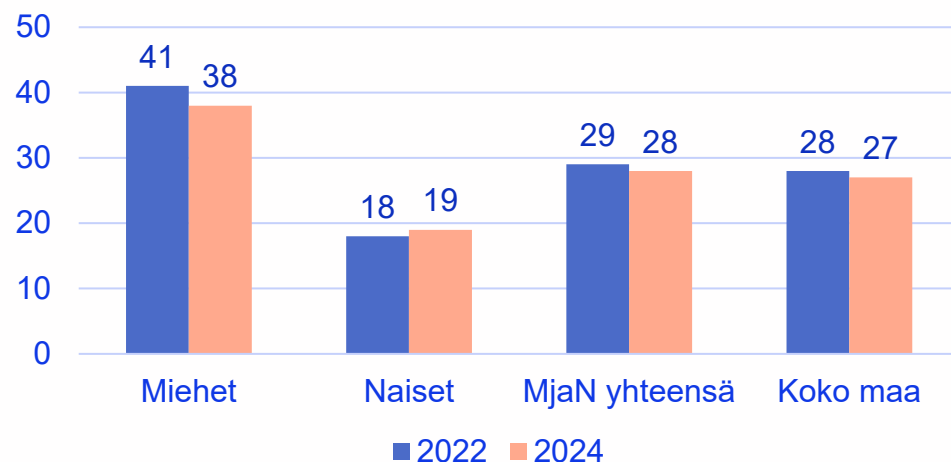

Kaavio 35. **Päivittäin tupakoivien osuus (%)**,
75 vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja
koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2020-2024,
Sotkanet ind. 4407)

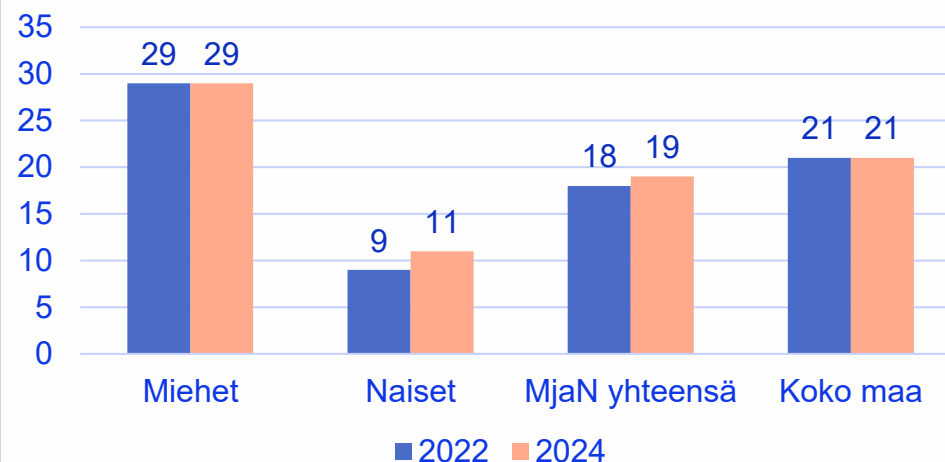

Rahapelejä pelaa säännöllisesti 24 600 ikäihmistä Pohjois-Pohjanmaalla

Kaavio 36. **Rahapelaaminen** vähintään kerran viikossa 12 viime kuukauden aikana (%), 65-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind. 3271)

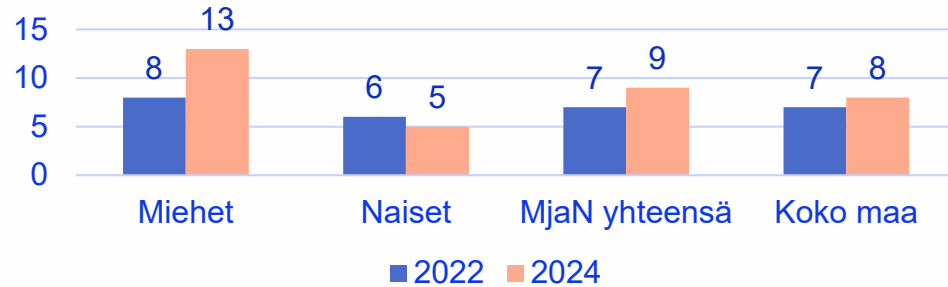

Kaavio 37. **Rahapelaaminen** vähintään kerran viikossa 12 viime kuukauden aikana (%), 75-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind. 3272)

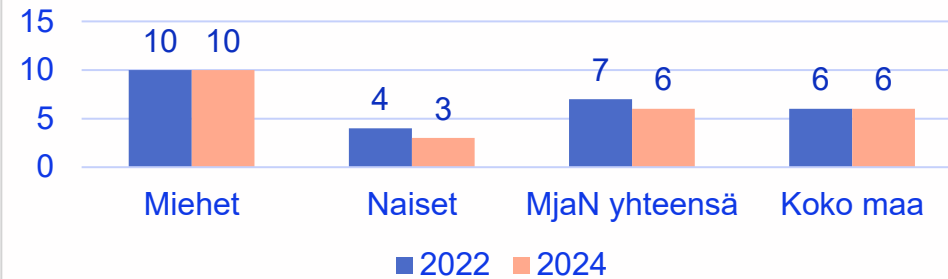

Ikämiehet pelaavat rahapelejä vähintään kohtalaisen riskin tasolla 3 kertaa useammin kuin naiset

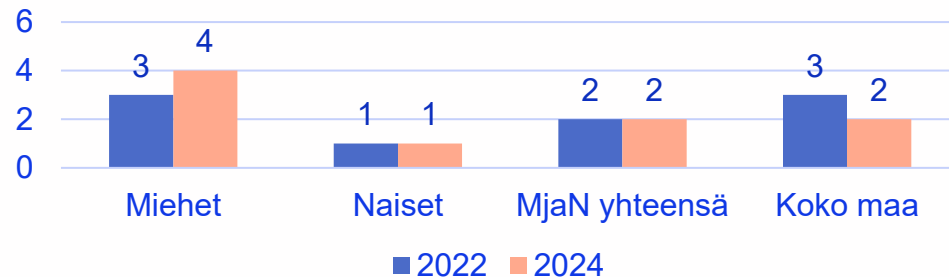
Kaavio 38. Rahapelaaminen vähintään **alhaisen riskin** tasolla (PGSI ≥ 1 pistettä) (%), 65-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind. 5692)

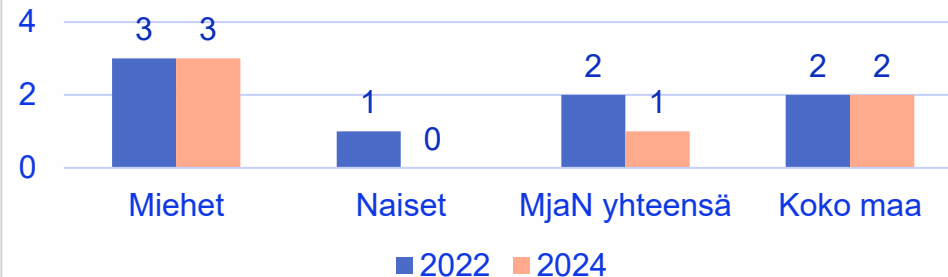
Kaavio 39. Rahapelaaminen vähintään **alhaisen riskin** tasolla (PGSI ≥ 1 pistettä) (%), 75-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024, Sotkanet ind. 5693)

Kaavio 40. Rahapelaaminen vähintään **kohtalaisen riskin** tasolla (PGSI ≥ 3 pistettä) (%), 65-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024)

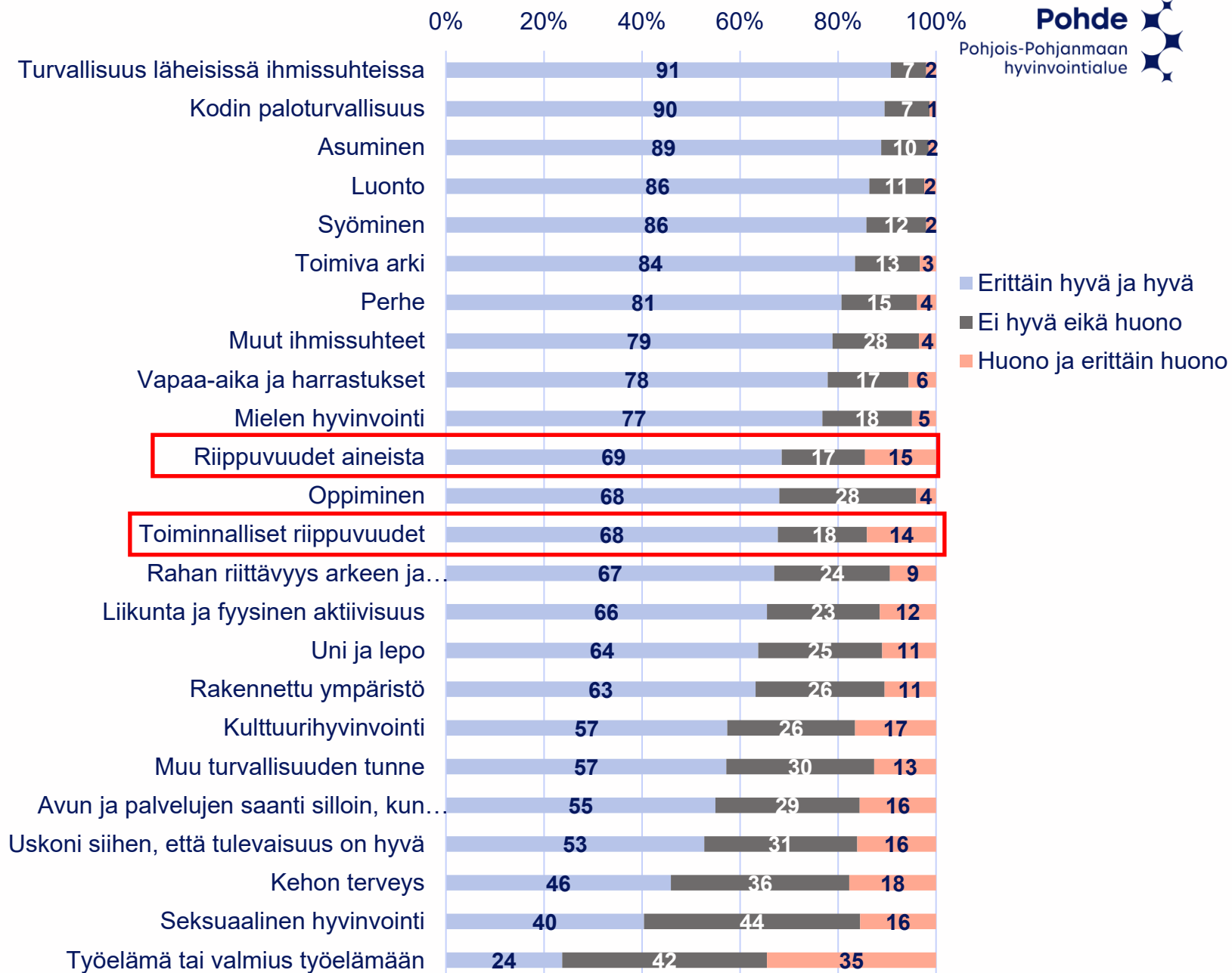
Kaavio 41. Rahapelaaminen vähintään **kohtalaisen riskin** tasolla (PGSI ≥ 3 pistettä) (%), 75-vuotta täyttäneet, Pohjois-Pohjanmaa ja koko maa (Terve Suomi –tutkimus 2022-2024)

Mitä Minun arkeni ja elämäni –kysely kertoo ikäihmisten (yli 65v) hyvinvoinnista? (n=2985)

Minun arkeni ja elämäni –kysely toteutettiin lokakuussa 2024.

Arvio elämän osa-alueista (ikäihmiset)

Ikäihminen: Riippuvuudet aineista

Analyysin tekijät:

- Sirpa Hyyrönmäki, hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori (ehkäisevä päihdetyö), Pohde

Heistä, jotka toivoivat muutosta, 1 % toivoi muutosta riippuvuuksiin aineista (Minun arkeni ja elämäni –kysely 2024)

Vastaajaryhmä	Mitkä asiat saavat jaksamaan ja voimaan hyvin?	Mihin kaipaa muutosta tai millaista muutosta kaipaa?
Olen tyytyväinen elämäni enkä kaipaa muutosta	• Raittius ja tupakoimattomuus	Tämä jätetään tyhjäksi
Kaipaen pientä muutosta	• Lapset, lapsenlapset • Puoliso • Hyvä perhe-elämä • Hyvät ihmissuhteet, ystävät • Harrastukset • Liikunta, kuntoilu • Liikunta- / toimintakyky • Luonto, viihtyisä asuinympäristö • Taloudellinen turva • Usko, hengellisyys	• Alkoholin käytön vähentäminen / lopettaminen • Tupakoinnin vähentäminen / lopettaminen • Päihteiden käytön vähentäminen • Selviytyminen läheisten riippuvuuksien kanssa • Apua lasten ja nuorten päihdeongelmiin • Pystyisimme puolison kanssa vähentämään alkoholin käyttöä • Apua tupakoinnin lopettamiseen • Apua päihdesairaille
Kaipaan isoa muutosta	• Toimiva parisuhde • Liikunta • Lukeminen	• Alkoholin käytön vähentäminen / lopettaminen

Johtopäätökset, ikäihmiset

- Ikäihmisten päihteiden käytössä on tapahtunut kulttuurinen muutos. Suhtautuminen päihteisiin on sallivampaa, ja niiden käyttö on yleistynyt.
- Miesten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen ovat yleisempiä kuin naisten.
- Ikäihmisten päihde- ja rahapeliongelmaa ei tunnisteta riittävän hyvin.
- Ikäihmisillä on yleensä käytössä useampia lääkkeitä ja yhdessä päihteiden kanssa ne saattavat johtaa päihdeongelmaan ja tapaturmariskiin.
- Päihdetilannekyselyn (2025) tulokset nostavat esiin yleisen huolen ikääntyneiden päihteidenkäytöstä.
- Ehkäisevässä päihdetyössä ikäihmisten kanssa päihteet ja rahapelaaminen tulisi ottaa rohkeasti puheeksi. Ikääntyneiden päihde- ja riippuvuusongelmien kohtaamiseen on kehitetty toimivia malleja, joiden käyttöönotossa on tehostamisen varaa ([Strand ym. 2022](#)).

Aikuiset: päihteet, tupakka- ja nikotiinituotteet ja rahapelaaminen, Terve Suomi –tutkimus 2022-2024

Hyvinvoinnin osa-alue	Viimeisin tilanne	Muutos edelliseen tilanteeseen	Hyvinvointi-alueiden vertailu
Alkoholi			
Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (AUDIT-1k) (%), 20 vuotta täyttäneet ind. 4418	9,7 % (2024) 8,1 % (2022)	1,6 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 5,8 % Heikoin hva 12,2 %
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 vuotta täyttäneet ind. 4411	29,7 % (2024) 29,7 % (2022)	0 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 20,5 % Heikoin hva 34,9 %
Tupakka- ja nikotiinituotteet			
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 vuotta täyttäneet ind. 4404	9,5 (2024) 8,5 (2022)	1,0 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 6,8 Heikoin hva 12,5
Päivittäin tupakka- ja nikotiinituotteita käyttävien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat, ind 4996	17,0 (2024) 16,2 (2022)	0,8 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 12,5 Heikoin hva 24,8
Huumeet			
Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat, ind. 4551	4,1 % (2024) 2,8 % (2022)	1,3 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 1,8 Heikoin hva 9,6
Rahapelaaminen			
Rahapelaaminen vähintään kerran viikossa 12 viime kuukauden aikana (%), 20 vuotta täyttäneet, ind. 3269	21,3 % (2024) 25,6 % (2022)	-4,3 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 6,7 Heikoin hva 28,0
Rahapelaaminen vähintään kohtalaisen riskin tasolla (PGSI ≥ 3 pistettä) (%), 20 vuotta täyttäneet, ind. 5690	3,6 % (2024) 4,3 % (2022)	-0,7 %-yksikköä	Keskellä Paras hva 2,3 Heikoin hva 5,4

Terve Suomi –tutkimus 2024:

Miesten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen ovat yleisimpiä ja runsaampaa kuin naisten.

- Humalajuominen 3 kertaa yleisempää
- Liiallinen alkoholin käyttö 1,5 kertaa yleisempää
- Rahapelaaminen 2 kertaa yleisempää
- Kannabiksen käyttö 2,5 kertaa yleisempää

Joka 10. tupakoi päivittäin, miehet useammin kuin naiset ja matalasti koulutetut 1,5-2 kertaa useammin kuin muut.

Matala sosioekonominen asema lisää riskiä vakaviin päihdehaittoihin ja kuolleisuuteen.

Rahapeliongelmat jäävät usein tunnistamatta. Harva hakee apua

Terve Suomi –tutkimus 2024, sukupuolten väliset erot, joissa isoimmat erot (ero yli 5 % yksikköä) (vähimmäistietomittarit sekä mittarit, joissa muutosta)

Terve Suomi –tutkimus 2024				
Indikaattori	Ikäryhmä	Miehet	Naiset	Ero
Päihteet ja rahapelaaminen				
Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), %	20-64-vuotiaat	32	22	10
	65 vuotta täyttäneet	48	21	27
	75 vuotta täyttäneet	33	6	26
Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (AUDIT-1k) , %	20-64-vuotiaat	16	6	10
	65 vuotta täyttäneet	6	3	3
Päivittäin tupakka- tai nikotiinituotteita käyttävien osuus, %	20-64-vuotiaat	20	13	7
Päivittäin tupakoivien osuus, %	65 vuotta täyttäneet	10	4	6
Rahapelaaminen vähintään kerran viikossa 12 kuukauden ajan, %	20-64-vuotiaat	25	12	11
	65 vuotta täyttäneet	38	19	19
	75 vuotta täyttäneet	30	11	19
Rahapelaaminen vähintään alhaisen riskin tasolla (PGSI ≥ 1 pistettä), %	20-64-vuotiaat	13	4	9
	65 vuotta täyttäneet	13	5	8
	75 vuotta täyttäneet	10	3	7
Rahapelaaminen vähintään kohtalaisen riskin tasolla (PGSI ≥ 3 pistettä), %	20 vuotta täyttäneet	6	1	5

- Vihreällä merkitty sukupuoli, jolla parempi tulos mittarissa ja sukupuolten välinen ero on yli 5 % yksikköä.
- Punaisella merkitty ero, kun ero on yli 10 % yksikköä.

Ihmisyryhmät, jotka eivät tule riittävästi kuulluksi: Kolme tärkeintä ilmiötä

Stigman vähentäminen

Kynnyksen madaltaminen avun hakemiseen

Erityisryhmien huomioiminen ehkäisevässä päihdetyössä

- **Stigman vähentäminen**
Stigma tarkoittaa ihmiseen esimerkiksi tämän taustan, olemuksen, toiminnan, sairauden tai vaikkapa elämäntilanteen vuoksi liitettyä kielteistä mielikuvaa. Ihmiset, joilla on päihderiippuvuus tai psyykkisiä ongelmia, kohtaavat yhä ennakkoluuloja ja syrjintää. Stigman vähentäminen madaltaa kynnystä hakea apua ongelmiin.
- **Kynnyksen madaltaminen avun hakemiseen**
Jokaisella meistä on oikeus tarpeenmukaisiin ja saavutettaviin palveluihin.. Palvelut eivät ole aina saavutettavia esimerkiksi silloin, kun ihmisen arjen toimintakyky on juuri sairauden tai arjen hallinnan vuoksi alentunut. Tuen ja hoidon saaminen voi viivästyä myös siitä syystä, että ihminen pelkää syrjivää kohtelua joko omien aikaisempien tai toisten kokemusten perusteella.
- **Erityisryhmien huomioiminen ehkäisevässä päihdetyössä**
Kokemustieto (Minun arkeni ja elämäni –kysely 2024) kertoo, että sekä fyysinen ja psyykkinen sairaus että vamma heikentävät kokemusta omista elintavoista.

Mihin ehkäisevässä päihdetyössä tulisi puuttua?

Mitä ovat tärkeimmät ehkäisevän työn keinot?

(Päihdetilannekysely maaliskuu 2025, Mari Vääräkangas)

Varhaisen valistamisen ja tiedottamisen lisääminen

Epäkohdat:

- Nuorten päihdevalistus

"Lisää tietoa haitoista ja tukea lopettamiseen. Myös vanhemmille tietoa päihteistä."

Varhaisen valistamisen ja tiedottamisen lisääminen

- Yhteistyö eri toimijoiden ja kodin kanssa
- Monipuolinen, rehellinen ja totuudenmukainen valistustyö esim. teemapäivät, tietoiskut, luennot, some-kampanjat, jalkautuminen
- Kokemusasiantuntijoiden käyttö (harkittava tilannekohtaisesti)

"Päihteisiin liittyvää kasvatusta pitäisi olla enemmän jo alaluokilla."

Tiukemmat rajoitukset ja valvonnan tehostaminen

*"Hämärä jengit
pois koulujen
läheltä
myymästä
laittomuuksia."*

*"Nikotiinipussit
pois
ruokakaupoista."*

Epäkohdat:

- Päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden saatavuus, käyttö, myynti ja valvonta
- Nuorten päihteiden käyttö ja nuorille välittäminen
- Tupakansavun kulkeutuminen sisätiloihin ja muille savuttomille alueille
- Rahapeliin valvonta ja pelaamisen rajoittaminen
- Häiriökäyttäytyminen

Tiukemmat rajoitukset ja valvonnan tehostaminen

- Myynnin keskittäminen, ei alkoholin myyntiä päihtyneille, alkoholi- ja nikotiinituotteiden poistaminen näkyviltä
- Poliisien ja vartijoiden läsnäolon lisääminen, nuorelta näyttävien alkoholia ostavien iän tarkistaminen järjestelmällisemmin
- Savuttomat työpaikat, taloyhtiöiden pihat ja parvekkeet. Tupakointipaikat kauemmaksi ja niiden selkeämpi merkintä opasteilla
- Rahapelaamisen vaikeuttaminen esim. valvonta ja rajoitusten tiukentaminen, pelikoneiden sijoittaminen pois näkyviltä. Toisaalta rajoitusten keventäminen (voi vähentää laitonta nettipelaamista)
- Kovemmat rangaistukset häiriökäyttäytymisestä, poliisin läsnäolon ja valvonnan lisääminen, apua ja tukea päihteiden käyttäjille

Syrjäytymisen ehkäisy

Epäkohdat:

- Syrjäytyminen, yksinäisyys ja heikko taloudellinen tilanne

"Kuntalaisten yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden ja syrjäytymisen poistaminen. Koskee kaikkia ikäryhmiä."

Syrjäytymisen ehkäisy

- Yhteisöllisyyden lisääminen esim. järjestämällä tapahtumia, kokoontumisaikoja, harrastamismahdollisuuksia, tutustumalla naapureihin, jalkautumalla nuorten joukkoon, kannustamalla jokaista aikuista puuttumaan lasten ja nuorten päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön.
- Vanhempien tukeminen kasvatustyössä esim. riittävän toimeentulon turvaaminen, perheiden hyvinvointia tukevien palvelujen, tapahtumien ja maksuttomien harrastusmahdollisuuksien järjestäminen.

"Kun ei ole tekemistä, on helppo "ottaa pienet", milloin mitään"

Avun, tuen ja palvelujen saannin tehostaminen

Epäkohdat:

- Vaikeus saada apua, tukea ja palveluja

"tuoda selkeästi esille erilaiset vaihtoehdot kunnassa mistä saa apua eri riippuvuuksiin"

Avun, tuen ja palvelujen saannin tehostaminen

- Tarjota matalan kynnyksen apua, tukea ja palveluja, myös päihteiden käyttäjien läheisille
- Avun, tuen ja palvelujen tekeminen näkyväksi esim. tiedottamalla niistä enemmän. Huomio ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen
- Nuorten ja ikäihmisten tuen ja palveluiden parempi saatavuus

"Mielenterveys ja päihdetyön lisääminen ja hoitoon pääsyn helpottaminen. Ennakointi!"

Muita esille tulleita asioita

Epäkohdat:

- Heikot resurssit
- Käyttöhuoneiden puuttuminen
- Sosiaalisen median haitallisuus
- Roskaaminen
- Päihteiden käyttöä suosivat tapahtumat
- Päihteiden käyttäjien aiheuttama turvattomuus lapsiperheiden asuinalueilla

*"riittävät resurssit
esim.
mielenterveystyöhön
ja julkiseen
terveydenhuoltoon"*

Muita esille tulleita asioita

- Resurssien lisääminen esim. terveydenhuolto, poliisit, nuorisotyö ja päihdepalvelut. Lisää päihdetyön ammattilaisia sosiaaliseen mediaan
- Käyttöhuoneiden perustaminen, tupakkaroskisten ja huumeneulojen vaihtopisteiden lisääminen
- Järjestää päihteettömyyttä tukevia kulttuuritapahtumia
- Omat asuinalueet päihteiden käyttäjille

*"Käyttöhuoneet
kaupunkeihin!"*

*"Avoin huumeiden
käyttö sosiaalisen
median live-
streemeissä
"kuntalaisilla" on
ihmetyttänyt."*

Liitteet

Liite 1. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%) (Kouluterveyskysely 2025)

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Koko maa	6,4	13,8	8,8
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	4,9	10,0	5,6
Alavieska	5,0	-	-
Haapajärvi	2,9	-	-
Haapavesi	10,8	-	1,4
Hailuoto	-	-	-
Ii	2,7	-	2,9
Kalajoki	2,8	12,1	0,0
Kempele	4,0	1,8	3,4
Kuusamo	7,4	13,4	8,6
Kärsämäki	2,8	-	-
Liminka	4,0	8,9	3,6
Lumijoki	4,3	-	-
Merijärvi	-	-	-
Muhos	3,2	9,7	2,9
Nivala	3,5	5,2	1,2

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Oulainen	7,3	6,3	-
Oulu	6,2	12,3	7,5
Pudasjärvi	4,3	-	-
Pyhäjoki	-	-	-
Pyhäjärvi	4,8	-	-
Pyhäntä	-	-	-
Raahe	4,0	6,8	2,9
Reisjärvi	-	-	-
Sievi	1,6	-	11,7
Siikajoki	2,0	-	-
Siikalatva	0,0	-	-
Taivalkoski	4,8	-	-
Tyrnävä	3,2	-	-
Utajärvi	-	-	-
Vaala	-	-	-
Ylivieska	2,6	-	8,1

Liite 2. Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa (%) (Kouluterveyskysely 2025)

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Koko maa	5,1	11,0	7,4
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	3,7	7,5	4,4
Alavieska	1,6	-	-
Haapajärvi	3,4	-	3,3
Haapavesi	4,3	4,7	2,5
Hailuoto	-	-	-
Ii	3,2	-	1,3
Kalajoki	2,5	-	2,0
Kempele	4,9	6,2	0,5
Kuusamo	5,4	11,2	4,3
Kärsämäki	0,0	-	-
Liminka	1,6	-	5,4
Lumijoki	0,0	-	-
Merijärvi	-	-	-
Muhos	4,4	5,8	3,0
Nivala	1,7	4,6	1,0

Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Oulainen	0,7	9,2	0,0
Oulu	4,8	9,4	6,1
Pudasjärvi	2,6	-	-
Pyhäjoki	1,4	-	-
Pyhäjärvi	0,0	-	-
Pyhäntä	-	-	-
Raahe	1,8	6,8	4,3
Reisjärvi	1,5	-	-
Sievi	4,7	-	-
Siikajoki	4,2	-	-
Siikalatva	4,4	-	-
Taivalkoski	1,5	3,3	-
Tyrnävä	1,3	-	-
Utajärvi	-	-	-
Vaala	-	-	-
Ylivieska	4,1	-	1,9

Liite 3. Käyttää nikotiinipusseja päivittäin (%), (Kouluterveyskysely 2025)

Käyttää nikotiinipusseja päivittäin (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Koko maa	6	20	6
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	8	22	7
Alavieska	14	-	-
Haapajärvi	8	22	-
Haapavesi	16	-	7
Hailuoto	-	-	-
Ii	10	-	10
Kalajoki	10	19	2
Kempele	7	29	11
Kuusamo	13	35	14
Kärsämäki	9	-	-
Liminka	9	23	5
Lumijoki	10	-	-
Merijärvi	-	-	-
Muhos	5	30	11
Nivala	8	24	7

Käyttää nikotiinipusseja päivittäin (%)			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaitos	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Oulainen	10	22	-
Oulu	7	21	6
Pudasjärvi	3	-	-
Pyhäjoki	-	-	-
Pyhäjärvi	6	-	-
Pyhäntä	-	-	-
Raahe	11	13	7
Reisjärvi	-	-	-
Sievi	9	-	13
Siikajoki	7	-	-
Siikalatva	8	-	-
Taivalkoski	14	26	-
Tyrnävä	7	-	-
Utajärvi	-	-	-
Vaala	-	-	-
Ylivieska	6	20	5

Liite 4. Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran, % 4. – 5. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely 2021-2025)

Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran (%)			
Kunnat	2021	2023	2025
Koko maa	4	5	5
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	4	5	5
Alavieska			8
Haapajärvi	6	5	8
Haapavesi	4	4	7
Hailuoto	-	-	-
Ii	3	7	5
Kalajoki	9	4	5
Kempele	2	3	7
Kuusamo	4	6	5
Kärsämäki	13	12	6
Liminka	4	3	4
Lumijoki	2	4	19
Merijärvi	-	-	-
Muhos	5	5	7
Nivala	4	7	8

Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran (%)			
Kunnat	2021	2023	2025
Oulainen	1	7	4
Oulu	3	5	5
Pudasjärvi	3	12	8
Pyhäjoki	4	5	0
Pyhäjärvi	1	6	5
Pyhäntä	-	-	-
Raahe	4	5	4
Reisjärvi	4		2
Sievi	8	14	7
Siikajoki	3	5	6
Siikalatva	5	0	9
Taivalkoski	4	5	6
Tyrnävä	1	6	7
Utajärvi	-	12	8
Vaala	-	-	-
Ylivieska	5	5	3

Liite 5. Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista (%) (Kouluterveyskysely 2025)

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaat	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Koko maa	6,5	16,5	7,1
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	5,3	13,7	5,2
Alavieska	6,7	-	-
Haapajärvi	7,5	20,0	-
Haapavesi	10,5	-	5,8
Hailuoto	-	-	-
Ii	6,6	-	5,7
Kalajoki	4,5	16,7	2,9
Kempele	4,8	16,8	4,3
Kuusamo	7,6	18,4	13,7
Kärsämäki	5,6	-	-
Liminka	5,3	12,3	3,1
Lumijoki	2,8	-	-
Merijärvi	-	-	-
Muhos	3,2	14,1	5,7
Nivala	3,8	9,1	1,2

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista			
	8. ja 9. lk oppilaat	Amm. oppilaat	Lukio
Kunnat	2025	2025	2025
Oulainen	3,9	5,0	0,0
Oulu	5,9	15,0	5,5
Pudasjärvi	2,5	-	-
Pyhäjoki	9,1	-	-
Pyhäjärvi	3,6	-	-
Pyhäntä	-	-	-
Raahe	4,3	7,8	2,9
Reisjärvi	-	-	-
Sievi	6,1	-	11,7
Siikajoki	4,6	-	-
Siikalatva	1,1	-	-
Taivalkoski	4,7	15,8	-
Tyrnävä	4,0	-	-
Utajärvi	-	-	-
Vaala	-	-	-
Ylivieska	3,4	8,8	6,8

- Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, joiden päihteiden käyttö herättää huolta. Indikaattori perustuu neljään osioon: 1) Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita, 2) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3) Kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4) Pelaa rahapelejä viikoittain. Tarkastelussa ovat vastaajat, joilla toteutuu vähintään kaksi edellä mainituista.
- Lähde: Sotkanet / Kouluterveyskysely

Liite 6. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (Työssäkäyntitieto (Tilastokeskus) Sotkanet id:5387)

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (id:5387)			
	2021	2022	2023
Koko maa	15,4	14,7	16,6
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	15,7	16,0	17,7
Alavieska	11,7	14,4	15,9
Haapajärvi	16,5	14,0	19,4
Haapavesi	13,5	15,8	18,2
Hailuoto	-	26,1	20,7
Ii	22,7	21,3	25,1
Kalajoki	15,0	16,0	21,3
Kempele	16,9	16,9	17,9
Kuusamo	17,4	17,2	19,5
Kärsämäki	17,3	15,3	20,0
Liminka	16,9	16,5	17,3
Lumijoki	15,3	15,6	18,9
Merijärvi	19,2	22,4	22,0
Muhos	24,2	19,9	23,9
Nivala	15,6	15,5	19,2

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (id:5387)			
	2021	2022	2023
Oulainen	18,8	19,2	23,4
Oulu	14,3	14,9	15,9
Pudasjärvi	23,9	20,7	27,9
Pyhäjoki	11,7	22,2	23,0
Pyhäjärvi	22,1	23,8	24,7
Pyhäntä	11,5	21,8	26,5
Raahe	24,3	24,4	26,9
Reisjärvi	16,9	13,5	13,5
Sievi	14,9	18,6	20,7
Siikajoki	19,0	16,6	17,6
Siikalatva	15,6	15,5	17,6
Taivalkoski	15,7	16,7	16,3
Tyrnävä	18,6	14,8	20,4
Utajärvi	17,7	23,0	18,2
Vaala	21,9	18,1	29,2
Ylivieska	17,7	15,5	19,5

Liite 7. Ehkäisevä päihdetyö, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen oppilaitos ja hyvinvointialue (TEA-viisari 2021-2024)

Vuosi	2021	2023
PERUSOPETUS / Tupakoinnin ja päihteiden käytön seuranta	80	80
Tupakkatuotteiden käyttö kouluaikana	66	64
Huumeiden käyttöepäily/tarjonta koulussa	86	89
Koulun aikuinen tupakoi koulualueella	86	88

Vuosi	2021	2023
PERUSOPETUS / Yhteiset käytännöt / Tupakoinnin ja päihteidenkäytön ehkäisy	83	78
Päihteiden käytön ehkäisy	83	78
Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäiseminen	83	78

Vuosi	2022	2024
AMMATILLINEN KOULUTUS / Tupakoinnin ja päihteiden käytön seuranta	62	53
Opiskelijan tupakointi toimipisteen alueella	33	46
Opiskelija päihtyneenä toimipisteessä tai työssäoppimisessa	69	50
Huumeiden käyttöepäily/tarjonta toimipisteessä tai työssäoppimisessa	66	35
Henkilökunnan tupakointi toimipisteen alueella	51	43
Henkilökunnan edustaja päihtyneenä toimipisteessä	90	91

Vuosi	2022	2024
LUKIOKOULUTUS / Tupakoinnin ja päihteiden käytön seuranta	71	73
Opiskelijan tupakointi toimipisteen alueella	24	25
Opiskelija päihtyneenä toimipisteessä tai työssäoppimisessa	74	82
Huumeiden käyttöepäily/tarjonta toimipisteessä tai työssäoppimisessa	87	78
Henkilökunnan tupakointi toimipisteen alueella	80	88
Henkilökunnan edustaja päihtyneenä toimipisteessä	89	93

Vuosi	2022	2024
AMMATILLINEN KOULUTUS / Yhteiset käytännöt / Tupakoinnin ja päihteidenkäytön ehkäisy	95	94
Päihteiden käytön ehkäisy	99	100
Puuttuminen opiskelijoiden tupakkatuotteiden käyttöön	97	97
Puuttuminen henkilöstön tupakkatuotteiden käyttöön toimipisteen alueella	88	85

Vuosi	2022	2024
LUKIOKOULUTUS / Yhteiset käytännöt / Tupakoinnin ja päihteidenkäytön ehkäisy	79	79
Päihteiden käytön ehkäisy	79	76
Puuttuminen opiskelijoiden tupakkatuotteiden käyttöön	86	90
Puuttuminen henkilöstön tupakkatuotteiden käyttöön toimipisteen alueella	72	72

Vuosi	2021	2023
KUNTAJOHTO		
Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä / Ehkäisevän päihdetyön toimitien	39	95

Vuosi	2024
HYVINVOINTIALUE / Seuranta- ja tarveanalyysi	
Suunnitelmallinen seuranta / Päihdehaittojen kehitys	100
Raportoi toimintakertomuksessa / Päihdehaittojen kehitys	100
Raportointi luottamushenkilöille / Päihdehaittojen kehitys	100
Kuntakohtainen raportointi / Päihdehaittojen kehitys	0
Yhteiset käytännöt / Alkoholin käytön mini-intervention toteuttaminen, kun juomiseen liittyy haitta tai riski	0

Liite 8. Päihdetilannekysely 2025, päätulokset

Päihdetilannekysely toteutettiin
10.3-23.3.2025

- **1 325** vastausta
- **74 %** naisia
- **46 %** 30–49-vuotiaita

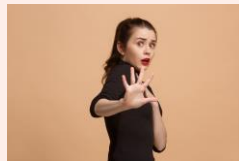
50 % koki, että tupakkaa, nikotiinipusseja, nuuskaa ja alkoholia käytetään liikaa

74 % oli havainnut alaikäisten tupakointia ja
54 % sähkösavukkeiden, nuuskan, nikotiinipussien ja alkoholin käyttöä

34 % oli pelännyt kadulla tai muulla julkisella paikalla kohtaamia päihdyneitä henkilöitä
31 % oli havainnut päihdyneiden henkilöiden väkivaltaista käyttäytymistä kadulla tai muulla julkisella paikalla

39 % oli huolissaan läheisen alkoholin käytöstä
32 % tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä

80 % kertoi nähneensä, että nuorelta näyttävän asiakkaan ikä tarkistettiin alkoholin ja tupakka- ja nikotiinituotteiden oston yhteydessä

37 % oli kokenut haittaa altistuessaan tupakansavulle ja sähkösavukkeiden höyryille kadulla tai muilla julkisilla paikoilla

Sosiaali- ja terveydenhuollon vastaanotolla

49 % oli kysytty tupakka- ja nikotiinituotteiden käytöstä
44 % alkoholin käytöstä
26 % huumausaineiden käytöstä
9 % lääkkeiden väärinkäytöstä
6 % rahapelaamisesta

70 % koki, että kunnassa tulisi puuttua enemmän alaikäisten sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien käyttöön, nuuskaamiseen, huumeiden käyttöön ja tupakointiin,
60 % alkoholin käyttöön ja
52 % rahapelaamiseen.

64 % koki, että alkoholin myyntiin selvästi päihdyneille henkilöille tulisi suhtautua tiukemmin.

Sanallisista vastauksista nousi esiin huoli lasten ja nuorten sekä ikäihmisen päihteiden käytöstä ja rahapelaamisesta.

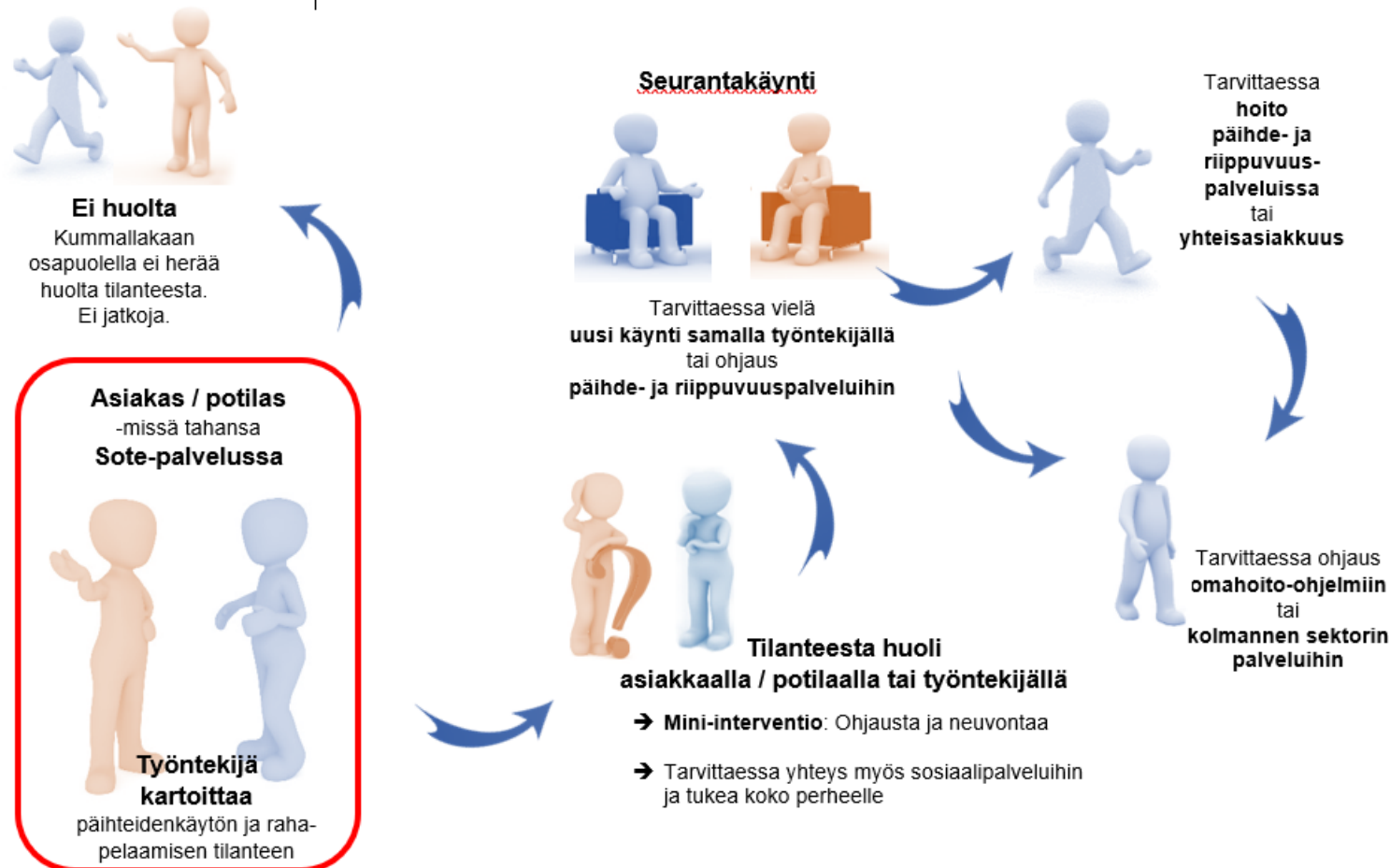
62 % kertoi, että kunnissa tehty ehkäisevä päihdetyö ei ollut tuttua.

- Varhaista valistusta ja tiedottamista tulisi lisätä
- Ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen ovat tärkeitä
- Apua ja tukea tulisi saada helpommin

Päihdetilannekysely 2025 -raportti

Liite 9. Päihteidenkäytön ja rahapelaamisen puheeksiotto ja mini-interventio – Pohteen malli

PÄIHTEIDENKÄYTTÖ JA RAHAPELAAMINEN PUHEEKSI

- Määritellyissä tilanteissa päihteidenkäyttö ja rahapelaaminen kartoitetaan aina
- Teemakuukausien (tammi-, touko- ja syyskuu) aikana kartoitus tehdään kaikille asiakkaille ja potilaille

Ketkä tekivät tämän analyysin?

- Sirpa Hyyrönmäki, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, Pohde
- Sinikka Korpela, asiantuntija, Ehyt ry
- Maarit Vähäkangas, asiantuntija, Pohde
- Pohjois-Pohjanmaan kuntien ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöt, työpaja 18.2.2025
- Pohteen ehkäisevän mielenterveys-, päihde- ja väkivaltatyön yhteistyöryhmä, työpaja 11.3.2025

Mihin tietoihin analyysi perustuu? 1/2

- Kouluterveyskysely: Raittius (ei käytä alkoholijuomia). Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2006-2025.
- Kouluterveyskysely: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2006-2025.
- Kouluterveyskysely: Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2025.
- Kouluterveyskysely: Huumeita helppo hankkia omalla paikkakunnalla. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2023.
- Kouluterveyskysely: Hyväksyy ikäisillään marihuanan (kannabiksen) polttamisen. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2023.
- Kouluterveyskysely: Tupakoi päivittäin. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2025.
- Kouluterveyskysely: Nuuskaa päivittäin. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2025.
- Kouluterveyskysely: Käyttää sähkösavukkeita päivittäin. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2017-2025.
- Kouluterveyskysely: Käyttää nikotiinipusseja päivittäin. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2023-2025.
- Kouluterveyskysely: Käyttänyt tupakkaa, sähkösavuketta, nuuskaa tai nikotiinipusseja. Alakoulu. Vuodet 2021-2025.
- Kouluterveyskysely: Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuodet 2023-2025.
- Kouluterveyskysely: Pelaa rahapelejä viikoittain. Ala- ja yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuosi 2025.
- Kouluterveyskysely: Kokeillut kannabista ainakin kaksi kertaa kannabista. Yläkoulu, lukio, ammatillinen koulu. Vuosi 2025.
- Sosiaalipalveluiden toimintatilasto, (THL), Sotkanet ind. 1271. Päihdehuollon avopalveluissa asiakkaita / 1000 asukasta. Vuodet 2020-2023.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind.4412-17: Alkoholista liikaa käyttävien osuus (Audit-1k). 20-64-vuotiaat, 65 ja 75 vuotta täyttäneet ja keskitason, korkea ja matala koulutus. Vuodet 2020-2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind.4419-24: Alkoholista humalahakuisesti käyttävien osuus. 20-64-vuotiaat, 65 ja 75 vuotta täyttäneet ja keskitason, korkea ja matala koulutus. Vuodet 2020-2024.

Mihin tietoihin analyysi perustuu? 2/2

- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet inf. 192: Alkoholikuolleisuus 20 – 64-vuotiaat / 100 000 vastaavan ikäistä. Vuodet 2020-2022.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet inf. 192: Alkoholikuolleisuus 20 – 64-vuotiaat / 100 000 vastaavan ikäistä. Vuodet 2020-2022.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind.4966, 4408-10: Päivittäin tupakka- ja nikotiinituotteita käyttävien osuus (%), 20-64-vuotiaat ja keskitason, korkea ja matala koulutus. Vuodet 2020-2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind. 4406-07: Päivittäin tupakoivien osuus. 65 ja 75 vuotta täyttäneet. Vuodet 2020-2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind. 3270-72: Rahapelaaminen vähintään kerran viikossa 12 viime kuukauden aikana. 20 -64-vuotiaat, 65 ja 75 vuotta täyttäneet. Vuosi 2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind. 5691-93: Rahapelaaminen vähintään alhaisen riskin tasolla (PGSI $\geq$ 1 pistettä). 20, 65 ja 75 vuotta täyttäneet. Vuosi 2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Rahapelaaminen vähintään kohtalaisen riskin tasolla (PGSI $\geq$ 3 pistettä). 20, 65 ja 75 vuotta täyttäneet. Vuosi 2024.
- Terve Suomi –tutkimus, Sotkanet ind. 4551: Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus. 20 – 64-vuotiaat. Vuosi 2020-2024.
- Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot, Sotkanet ind. 3094: Päihtyneiden säilöönnotot / 1000 asukasta. Vuodet 2020-2024.
- TEA-viisari: Ehkäisevä päihdetyö, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen oppilaitos ja hyvinvointialue. Vuodet 2020-2024.
- Tilastokeskus: Työssäkäyntitieto, Sotkanet ind. 5387: Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat. 18 – 24-vuotiaat. Vuodet 2017-2023.
- Tilastokeskus: Kuolemansyyt, tulonjakotilastot ja väestörakenne, Sotkanet ind.3961-3963: Alkoholikuolemat menetetyt elinvuoden (PYLL) ikävälillä 25 – 80 vuotta ja pienituloiset / 100 000 vastaavan ikäistä. Vuodet 2020-2023.

Mihin tietoihin analyysi perustuu?

- [Grundström J. ym. 2025. Rahapelihaittoja kohtaavien ammattilaisten huolet rahapeliympäristön kehityksestä : nuoret aikuiset erityisessä riskiryhmässä](#)
- [Karoliina K. 2023. Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet : Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992-2022](#)
- [Mäkelä P.&Warpenius K. Suomalaisten alkoholinkäyttö, juomatavat ja alkoholihaitat. Juomatapatutkimuksen tuloksia. Raportti 6/2024](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Kouluterveyskysely](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024. Tilastoraportti 42/2024](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Nuorten syrjäytymisen ehkäisy](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Nuorten ahdistuneisuuden ja humalajuomisen yhteisesiintyminen ei ole vähentynyt – alkoholia hankitaan yhä useammin netistä](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023. Tilastoraportti 59/2023,](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Terve Suomi -tutkimus](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Tupakkatilasto 2023. Tilastoraportti 55/2024.](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2022. Tilastoraportti 15/2023.](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Suomalaisten rahapelaaminen 2023. Tilastoraportti 15/2024](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinninlaitos \(THL\). 2025. Stigma ja syrjintä.](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinninlaitos \(THL\). HYTE-kerroin – kannustin hyvinvointialueille](#)
- [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos \(THL\). Pohjois-Pohjanmaa THL tietopaketti rahapelihaitat.pdf](#)
- [Tilastokeskus 28.11.2024. Nuorten huumekuolemat lähes kaksinkertaistuivat vuonna 2023](#)

Kiitos!

Sirpa Hyyrönmäki

Hyvinvoinnin edistämisen koordinaattori
(ehkäisevä päihdetyö)

Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori

sirpa.hyyronmaki@pohde.fi

puh. 040 505 7836

www.pohde.fi

